

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

روزانه سوی آبرو

اصول و روش های آبرومندی

محمد رفیق جانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرواز به سوی آبرو: اصول و روش های آبرومندی

نویسنده:

محمد رضا رجائی

ناشر چاپی:

کیاراد

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۲	پرواز به سوی آبرو: اصول و روش های آبرومندی
۱۲	مشخصات کتاب
۱۲	اشاره
۱۵	فهرست
۲۵	مقدمه
۲۵	اشاره
۲۷	مزیت ها و ویژگی های کتاب حاضر
۲۷	اشاره
۲۷	۱. استفاده از منابع مهم
۲۷	۲. پاورقی
۲۷	۳. سبک ساده نویسی و نکات دستوری
۲۷	۴. مزایای دیگر
۲۷	۵. مستقل بودن بخش ها
۲۸	۶. نظم و ترتیب
۲۸	۷. نام کتاب
۲۸	۸. ویژگی های دیگر
۲۹	بخش اول: آبرو
۲۹	اشاره
۳۰	تعاریف و معانی واژه ها
۳۰	اشاره
۳۰	۱. معانی
۳۰	اشاره
۳۰	الف) معنی آبرو

- ۳۰ (ب) معنی آبرودار
- ۳۰ (ج) معنی آبروداری
- ۳۰ (د) معنای اصطلاحی آبروی کسی را ریختن
- ۳۰ ۲. تعاریف
- ۳۰ اشاره
- ۳۱ الف) تعریف آبرو
- ۳۱ ب) تعریف آبرومندی
- ۳۱ ۳. جایگاه، اهمیت و انواع آبرو
- ۳۱ الف) انواع آبرو
- ۳۱ اشاره
- ۳۱ ۱/ الف. پُر آبرو
- ۳۱ ۲الف. آبرودار
- ۳۲ ۳الف. کم آبرو
- ۳۲ ۴الف. بی آبرو
- ۳۲ ب) انواع آبرو
- ۳۲ ج) اهمیت آبرو
- ۳۲ اشاره
- ۳۳ روایت
- ۳۴ د) جایگاه آن
- ۳۵ بخش دوم: اصول آبرومندی
- ۳۵ اشاره
- ۳۶ ۱. اندیشه و عقل گرایی
- ۳۷ ۲. اظهار حق و ایستادگی بر حق
- ۳۸ ۳. اعتماد و اطمینان
- ۳۸ ۴. بی نیازی از مردم
- ۳۹ ۵. تهور و بی باکی

- ۴۱ ۶. حفظ اسرار
- ۴۱ ۷. حیا
- ۴۲ ۸. حیثیت و اصالت
- ۴۲ اشاره
- ۴۲ صاحب اصالت خانوادگی که...
- ۴۳ ۹. خدا محوری و تقوا
- ۴۳ اشاره
- ۴۴ خیر دنیا و آخرت
- ۴۵ ۱۰. دوری از غرور و خودبینی
- ۴۵ ۱۱. شئونات
- ۴۶ ۱۲. شخصیت ظاهری
- ۴۶ ۱۳. شرکت در امور عام المنفعه
- ۴۷ ۱۴. عدم انزوا
- ۴۷ اشاره
- ۴۸ انگیزه رهبانیت (گوشه نشینی)
- ۴۹ ۱۵. عدم بدگمانی
- ۴۹ اشاره
- ۵۰ پناه به خدا از بدگمانی
- ۵۰ ۱۶. مردم داری
- ۵۰ اشاره
- ۵۱ الف) اصول و نمودهای مردم داری
- ۵۱ ب) احترام به شخصیت دیگران
- ۵۳ ج) ادا کردن حق مردم
- ۵۵ د) حُسن خُلُق
- ۵۵ و) عدم عصبیت
- ۵۵ اشاره

۵۶	داستان
۵۸	ه) عفو
۵۹	ی) مرّوت و مدارا با مردم
۵۹	اشاره
۶۰	مرّوت و مدارای خواجه نصیر
۶۱	۱۷. مزاح ممدوح
۶۱	۱۸. مسئولیت پذیری
۶۱	اشاره
۶۲	برای آن که آبرومند است
۶۳	۱۹. نیکی به والدین
۶۳	۲۰. وقار
۶۵	بخش سوم: خصوصیات و ویژگی های آبرو
۶۵	اشاره
۶۶	۱. استقلال
۶۷	۲. اعانت خداوند بزرگ
۶۷	۳. پیروی از ارزش ها
۶۷	اشاره
۶۷	الگوی والای ارزش ها
۶۹	۴. خاطره های جدّاب
۶۹	۵. دل گرمی خانواده
۷۰	۶. روحیه اعتماد به نفس
۷۰	۷. عدم کینه توزی
۷۱	۸. عزّت
۷۱	۹. قرب الهی
۷۱	۱۰. محبوبیت
۷۲	۱۱. معاشرتی دل پذیر و روابطی زیباتر

۷۲	۱۲. همکاری و تعاون
۷۲	۱۳. یاران فداکار
۷۳	بخش چهارم: شناخت آسیب ها و آفات آبرو
۷۳	اشاره
۷۵	۱. خود بزرگ بینی
۷۵	۲. بی هویتی
۷۶	۳. حقارت و ذلت
۷۷	۴. فحش و ناسزا
۷۷	۵. کینه و حسد
۷۸	۶. نیاز و احتیاج
۷۹	بخش پنجم: شناخت راهکارها و روش ها
۷۹	اشاره
۸۰	۱. آموزش آداب زندگی در نوجوانی
۸۱	۲. آموخته های تجربی
۸۱	۳. آموخته های علمی
۸۲	۴. استعانت از حق تعالی
۸۲	۵. پرداختن به دنیا به قدر لازم
۸۴	۶. پرورش و شکوفایی استعدادها
۸۴	۷. پندها و اندرزها
۸۴	اشاره
۸۵	از موسیقی به حکمت و عرفان
۸۵	۸. جایزه و تنبیه
۸۶	۹. دوری جستن از افراد آلوده
۸۷	۱۰. رایزنی و یاری استاد
۸۸	۱۱. سیره شناسی و آگاهی از زندگی معصومین علیهم السلام
۸۹	۱۲. عدم منفی نگری

۸۹	۱۳. مراقبت و بررسی
۹۱	۱۴. نهراسیدن از شکست ها
۹۱	۱۵. یادداشت موفقیت ها
۹۲	عوامل حفظ آبرو از دیدگاه نهج البلاغه
۹۲	اشاره
۹۲	۱. استفاده از تجربه ها
۹۲	۲. اصل اصالت خانوادگی
۹۲	۳. اصل پرهیز از گناه
۹۳	۴. اصل حياء
۹۳	۵. اصل قناعت
۹۳	۶. بخشندگی
۹۳	۷. تدبیر اقتصادی
۹۴	۸. ترک پرگویی و بیهوده گویی
۹۴	۹. ترک جدل و نزاع
۹۴	۱۰. درخواست نکردن
۹۵	۱۱. دعا نمودن
۹۵	راه های حفظ آبرو از دیدگاه امام حسن مجتبی علیه السلام
۹۵	اشاره
۹۵	۱. راه های حفظ آبرو
۹۵	اشاره
۹۵	الف) بخشش اموال فراوان
۹۶	ب) تأمین نیازمندی ها
۹۷	ج) هدیه دادن
۹۷	۲. عامل دروغین حفظ آبرو
۹۹	بخش ششم: عرض و آبرو از منظر قرآن
۹۹	اشاره

- الف) آبرو نزد خدا ۱۰۰
- ب) آبروی مستمندان و حفظ آن ۱۰۱
- ج) آبروی مسلمان و ضرورت دقت در حفظ آن ۱۰۱
- د) عزت و آبرو نزد خداوند(الگوی عظیم الشأن و بلند مرتبه) ۱۰۲
- ه) نقش ترس از خدا و آبرو در حفظ از گناه ۱۰۲
- ی) نقش و اهمیت آبرو در قضیه حضرت لوط ۱۰۳
- بخش هفتم: عرق و اعتبار از دیدگاه مشاهیر، اندیشمندان و شعرا ۱۰۵
- اشاره ۱۰۵
۱. اندیشمندان و مشاهیر ۱۰۶
- الف) آبرو باهزار پیروزی به دست می آید. ۱۰۶
- ب) اعتبار به کردار است نه به گفتار ۱۰۶
- ج) اعتبار قلبی خیانت است ۱۰۷
- د) دنیا شایسته اعتبار نیست ۱۰۸
۲. شعرا ۱۰۸
- الف) آبی است آبرو ۱۰۸
- ب) آبرو و طمع ۱۰۸
- ج) آبروی مردم ۱۰۸
- و) پرهیز و بازگشت از گناه ۱۰۹
- ی) شیوه مردم داری ۱۰۹
- فهرست منابع ۱۱۰
- اشاره ۱۱۰
- کتاب های منتشر شده همین مؤلف ۱۱۲
- کتاب هایی از همین مولف که به زودی منتشر می شوند ۱۱۲
- درباره مرکز ۱۱۳

پرواز به سوی آبرو: اصول و روش های آبرومندی

مشخصات کتاب

سرشناسه: رجائی، محمدرضا، ۱۳۴۱-

عنوان و نام پدیدآور: پرواز به سوی آبرو: اصول و روش های آبرومندی / نویسنده محمدرضا رجایی.

مشخصات نشر: اصفهان: کیاراد □ ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۹۰-۷۷-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

عنوان دیگر: اصول و روش های آبرومندی.

موضوع: آبرو و حیثیت

موضوع: اخلاق اسلامی

موضوع: اخلاق اسلامی -- احادیث

رده بندی کنگره: /ر۳پ۴ ۱۳۹۳ BP ۲/۲۵۱

رده بندی دیویی: ۶۳۴/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۲۱۵۲۲

ص: ۱

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

نویسنده: محمد رضا رجایی

انتشارات: کیاراد

مدیر تولید: مرتضی قاسم پور

تنظیم: آصفه قاصدی پور

طرح جلد: نفیسه میرفندرسکی

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۹۴

تعداد صفحات/ قطع: ۹۶ / رقعی

شابک: ۹-۷۷-۶۴۹۰-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

بها: ۶۰۰۰ تومان

ص: ۲

پرواز به سوی آبرو

اصول و روش های آبرومندی

نویسنده: محمدرضا رجائی

ص: ۳

مقدمه. ۹

مزیت ها و ویژگی های کتاب حاضر. ۱۱

۱. استفاده از منابع مهم. ۱۱

۲. پاورقی.. ۱۱

۳. سبک ساده نویسی و نکات دستوری.. ۱۱

۴. مزایای دیگر. ۱۱

۵. مستقل بودن بخش ها ۱۱

۶. نظم و ترتیب... ۱۲

۷. نام کتاب.. ۱۲

۸. ویژگی های دیگر. ۱۲

بخش اول: آبرو. ۱۳

تعاریف و معانی واژه ها ۱۴

۱. معانی.. ۱۴

الف) معنی آبرو ۱۴

ب) معنی آبرودار ۱۴

ج) معنی آبروداری.. ۱۴

د) معنای اصطلاحی آبروی کسی را ریختن.. ۱۴

۲. تعاریف... ۱۴

الف) تعریف آبرو ۱۵

ب) تعريف آبرومندى.. ۱۵

۳. جاىگاه، اهميت و انواع آبرو ۱۵

۱/الف. پُر آبرو ۱۵

۲/الف. آبرودار ۱۵

۳/الف. كم آبرو ۱۶

۴/الف. بى آبرو ۱۶

ب) انواع آبرو ۱۶

ج) اهميت آبرو ۱۶

روايت... ۱۷

ص: ۴

(د) جایگاه آن.. ۱۸

بخش دوم: اصول آبرومندی.. ۱۹

۱. اندیشه و عقل گرایی.. ۲۰

۲. اظهار حق و ایستادگی بر حق.. ۲۱

۳. اعتماد و اطمینان.. ۲۲

۴. بی نیازی از مردم.. ۲۲

۵. تهور و بی باکی.. ۲۳

۶. حفظ اسرار ۲۵

۷. حیاء ۲۵

۸. حیثیت و اصالت... ۲۶

صاحب اصالت خانوادگی که... ۲۶

۹. خدا محوری و تقوا ۲۷

خیر دنیا و آخرت.. ۲۸

۱۰. دوری از غرور و خودبینی.. ۲۹

۱۱. شئونات.. ۲۹

۱۲. شخصیت ظاهری.. ۳۰

۱۳. شرکت در امور عام المنفعه.. ۳۰

۱۴. عدم انزوا ۳۱

انگیزه رهبانیت (گوشه نشینی) ۳۲

۱۵. عدم بدگمانی.. ۳۳

پناه به خدا از بدگمانی.. ۳۴

۱۶. مردم داری.. ۳۴

الف) اصول و نمودهای مردم داری.. ۳۵

ب) احترام به شخصیت دیگران.. ۳۵

ج) ادا کردن حق مردم. ۳۷

د) حُسن خُلُق.. ۳۹

و) عدم عصیت... ۳۹

داستان.. ۴۰

ه) عفو. ۴۲

ی) مروّت و مدارا با مردم. ۴۳

ص: ۵

مرّوت و مدارای خواجه نصیر. ۴۴

۱۷. مزاح ممدوح. ۴۵

۱۸. مسئولیت پذیری.. ۴۵

برای آن که آبرومند است... ۴۶

۱۹. نیکی به والدین.. ۴۷

۲۰. وقار ۴۷

بخش سوم: خصوصیات و ویژگی های آبرو. ۴۹

۱. استقلال.. ۵۰

۲. اعانت خداوند بزرگ... ۵۱

۳. پیروی از ارزش ها ۵۱

الگوی والای ارزش ها ۵۱

۴. خاطره های جذاب.. ۵۳

۵. دل گرمی خانواده ۵۳

۶. روحیه اعتماد به نفس.... ۵۴

۷. عدم کینه توزی.. ۵۴

۸. عزّت.. ۵۵

۹. قرب الهی.. ۵۵

۱۰. محبوبیت... ۵۵

۱۱. معاشرتی دل پذیر و روابطی زیباتر. ۵۶

۱۲. همکاری و تعاون.. ۵۶

۱۳. یاران فداکار ۵۶

بخش چهارم: شناخت آسیب ها و آفات آبرو. ۵۷

۱. خود بزرگ بینی.. ۵۹

۲. بی هویتی.. ۵۹

۳. حقارت و ذلت... ۶۰

۴. فحش و ناسزا ۶۱

۵. کینه و حسد. ۶۱

۶. نیاز و احتیاج. ۶۲

بخش پنجم: شناخت راهکارها و روش ها ۶۳

ص: ۶

۱. آموزش آداب زندگی در نوجوانی.. ۶۴
۲. آموخته های تجربی.. ۶۵
۳. آموخته های علمی.. ۶۵
۴. استعانت از حق تعالی.. ۶۶
۵. پرداختن به دنیا به قدر لازم. ۶۶
۶. پرورش و شکوفایی استعدادها ۶۸
۷. پندها و اندرزها ۶۸
- از موسیقی به حکمت و عرفان.. ۶۹
۸. جایزه و تنبیه. ۶۹
۹. دوری جستن از افراد آلوده ۷۰
۱۰. رایزنی و یاری استاد. ۷۱
۱۱. سیره شناسی و آگاهی از زندگی معصومین علیهم السلام..... ۷۲
۱۲. عدم منفی نگری.. ۷۳
۱۳. مراقبت و بررسی.. ۷۳
۱۴. نهرا سیدن از شکست ها ۷۵
۱۵. یادداشت موفقیت ها ۷۵
- عوامل حفظ آبرو از دیدگاه نهج البلاغه. ۷۶
۱. استفاده از تجربه ها ۷۶
۲. اصل اصالت خانوادگی.. ۷۶
۳. اصل پرهیز از گناه ۷۶

۴. اصل حیا ۷۷

۵. اصل قناعت... ۷۷

۶. بخشندگی.. ۷۷

۷. تدبیر اقتصادی.. ۷۷

۸. ترک پرگویی و بیهوده گویی.. ۷۸

۹. ترک جدل و نزاع. ۷۸

۱۰. درخواست نکردن.. ۷۸

۱۱. دعا نمودن.. ۷۹

راه های حفظ آبرو از دیدگاه امام حسن مجتبی علیه السلام..... ۷۹

۱. راه های حفظ آبرو ۷۹

ص: ۷

الف) بخشش اموال فراوان.. ۷۹

ب) تأمین نیازمندی ها ۸۰

ج) هدیه دادن.. ۸۱

۲. عامل دروغین حفظ آبرو ۸۱

بخش ششم: عرض و آبرو از منظر قرآن.. ۸۳

الف) آبرو نزد خدا ۸۴

ب) آبروی مستمندان و حفظ آن.. ۸۵

ج) آبروی مسلمان و ضرورت دقت در حفظ آن.. ۸۵

د) عزت و آبرو نزد خداوند(الگوی عظیم الشأن و بلند مرتبه) ۸۶

ه) نقش ترس از خدا و آبرو در حفظ از گناه ۸۶

ی) نفس و اهمیت آبرو در قضیه حضرت لوط.. ۸۷

بخش هفتم: عرض و اعتبار از دیدگاه مشاهیر، اندیشمندان و شعرا ۸۹

۱. مشاهیر و اندیشمندان.. ۹۰

الف) آبرو با هزار پیروزی به دست می آید..... ۹۰

ب) اعتبار به کردار است ۹۱

ج) اعتبار قلبی خیانت است..... ۹۱

و) دنیا شایسته اعتبار نیست..... ۹۲

۲. شعرا ۹۲

الف) آبی است آبرو ۹۲

ب) آبرو و طمع. ۹۲

ج) آبروی مردم. ۹۲

و) پرهیز و بازگشت از گناه ۹۳

ی) شیوه مردم داری.. ۹۳

فهرست منابع. ۹۴

کتاب های منتشر شده همین مؤلف... ۹۶

کتاب هایی با ویژگی های گوناگون که به زودی منتشر می شوند: ۹۶

ص: ۸

خداوند بزرگ و متعال را سپاس گفته و بر وفور نعمت های او شکر گزار هستم، مفتخرم که بر این باورم که پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم خاتم النبیین و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام و یازده فرزندش جانشینان پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم، ائمه هدی می باشند.

چندی بود جهت کارهای فرهنگی به دنبال سوژه ای بودم، در این راه سوژه های متعدد و متفاوتی یافتم. ولی سوژه ای که توجه مرا به خود جلب نمود، و مشتاق ارائه آن بودم، بررسی و تحقیق در موضوع «پرواز به سوی آبرو» بود. زیرا در تحقیقات اینجانب عدم آگاهی و کاربرد صحیح از اصل آبرو حتی در بین آبروداران مشهود بود و اگر کسی اطلاعی از آن داشت، کامل و کافی نبود و آبروداران آگاه به تمامی اصول آبرو بسیار کم بوده، و حتی کتابی مستقل و مفصل در این زمینه نیافتم. به کتابفروشی ها

و کتابخانه های زیادی مراجعه نمودم. با خود گفتم اگر کتاب هایی در مورد این موضوع نوشته شده باشد (به علت محدودیت هایی که گریبانگیر صنعت چاپ و نشر می باشد)، در همه مکان ها موجود نیست.

بنابراین تصمیم به نوشتن این کتاب گرفتم، زیرا پرواز به سوی آبرو یکی از مهم ترین اصولی است که باید بیش از این به آن پرداخته شود. اکنون کتاب مختصر و مفیدی در اختیار شما خواننده عزیز قرار گرفته و در آن مسائل مختلف آبرو به طور اختصار در آن گنجانیده شده است. این کتاب در هفت بخش تنظیم شده است:

در بخش اول: به معنی، تعریف، نوع، اهمیت و جایگاه آبرو پرداخته ایم؛ در بخش دوم؛ سیمای آبروداران را تحت بیست عنوان مورد بررسی قرار داده و اصولی که یک آبرودار جهت کاربرد در صحنه زندگی باید نسبت به آن شناخت پیدا کند را بیان کرده ایم. در بخش سوم؛ ویژگی ها و خصلت های آبرو را تحت سیزده مطلب مهم نگارش و در بخش چهارم یک آسیب شناسی اجمالی نموده ایم. در بخش پنجم؛ راهکارها و روش های آبروداری را بیان کرده و راه های حفظ آبرو را از دیدگاه نهج البلاغه و امام حسن مجتبی مورد بررسی قرار داده؛ در بخش ششم؛ آبرومندی از منظر قرآن کریم و در بخش هفتم؛ آبروداری از منظر اندیشمندان و شعرا بیان گردیده است که امیدواریم مورد توجه مطالعه کنندگان عزیز قرار گیرد.

اشاره

ویژگی‌ها، خصوصیات و مزیت‌های این کتاب عبارتند از:

۱. استفاده از منابع مهم

از بیش از سی منبع بسیار مهم و خواندنی استفاده شده است. که در آخر کتاب فهرست منابع از نظر تان خواهد گذشت.

۲. پاورقی

آدرس منابع در پاورقی‌ها براساس روش تحقیق بیان شده است.

۳. سبک ساده نویسی و نکات دستوری

سبک ساده نویسی و نکات دستوری و رعایت شده است.

۴. مزایای دیگر

الف) سعی شده است کتابی مختصر و مفید باشد و از مطالب اضافی پرهیز شود.

ب) مطالب کتاب روان بوده و در اصطلاح موضوعات مطرح شده «گنگ» نیست.

ج) گاهی از آرایه‌های ادبی استفاده شده است.

۵. مستقل بودن بخش‌ها

هر بخش به طور مستقل بیان شده است، بنابراین شما می‌توانید هر بخش را که خواستید پس از انتخاب مطالعه نمایید.

۶. نظم و ترتیب

عناوین بخش‌ها و قسمت‌های گوناگون کتاب حاضر با نظم و ترتیب و براساس حروف الفبا بیان شده است.

۷. نام کتاب

بنابر محتوای کتاب سعی شده است نامی در خور آن انتخاب شود.

۸. ویژگی‌های دیگر

کتاب حاضر مزیت‌ها و ویژگی‌های دیگر نیز دربر دارد که خواننده عزیز هنگام مطالعه به آن پی می‌برد. ما در اینجا برای روشن شدن مطلب به یک نمونه آن اشاره ای می‌نماییم.

دیدگاه دانشمندان، ادیبان و خردمندان دنیا نیز در مورد هر موضوع مورد بررسی قرار گرفته است.

محمدرضا رجائی

ص: ۱۲

بخش اول: آبرو

اشاره

ص: ۱۳

تعاریف و معانی واژه ها

اشاره

ابتدا به معانی واژه و سپس به تعاریف آن می پردازیم:

۱. معانی

اشاره

معانی واژه آبرو، آبرودار و آبروداری به قرار زیر است:

الف) معنی آبرو

آبرو در لغت به معنای: عرق، خوی، اعتبار، قدر، جاه، شرف، عرض، ناموس و آب روی است. (۱)

ب) معنی آبرودار

آبرودار؛ با اعتبار و صاحب آبرو را گویند.

ج) معنی آبروداری

آبروداری؛ داشتن آبرو و سیرت آبرودار را گویند.

د) معنای اصطلاحی آبروی کسی را ریختن

وی را مفتضح کردن و او را مفتضح نمودن است.

۲. تعاریف

اشاره

تعریف آبرو و آبرومندی به شرح زیر است:

ص: ۱۴

الف) تعریف آبرو

آبرو بر حیثیتی از انسان اطلاق می شود که مورد ستایش یا سرزنش واقع می گردد، خواه در خود او باشد یا در خانواده و کسانی که به گونه ای با او پیوند دارند.

ب) تعریف آبرومندی

شناخت و کاربرد سلسله آدابی که به انسان هویت، اصالت، عزت نفس و بزرگواری بخشیده و شخصیت او را در بین مردم ممتاز می گرداند تا جایی که مورد ستایش آنان قرار می گیرد.

۳. جایگاه، اهمیت و انواع آبرو

الف) انواع آبرو

اشاره

انواع آبرو در دو زمینه مورد بررسی قرار گرفته است:

۱/ الف. پُر آبرو

این گونه افراد بر اصل آبرو شناخت کامل تری داشته و آن را جزء ذات و معنی خویش کرده و در هر شرایطی با آن زندگی می نمایند. آنها اسیر هیچ چیز نیستند و آبرو را بر هر چیزی مقدم می دارند.

۲/ الف. آبرودار

این گونه افراد پس از شناخت آبرو، آن را در صحنه زندگی به طور معمولی به کار می گیرند.

این گونه افراد شناخت کمتری از آبرو داشته و کاربرد آنها در زندگی به طور نسبی کم است و یا این که در بعضی از جهات آبرودار و در بعضی از زمینه ها از آبروی کمتری برخوردارند.

۴/الف. بی آبرو

این گونه افراد از آبرو بویی نبرده اند و اعتبار، قدر و جاهی ندارند. زیرا اصول آن را مراعات نمی کنند و نسبت به آن بی تفاوت هستند.

(ب) انواع آبرو

۱. آبرومند نزد خداوند بزرگ و معصومین علیهم السلام

۲. آبرومند نزد مردم.

۳. آبرومند نزد خدا، معصومین علیهم السلام و مردم.

کامل ترین نوع آبرومندی این نوع است که افراد متدین و آبرومند نزد خدا و معصومین علیهم السلام نزد مردم نیز آبرو و اعتباری دارند.

(ج) اهمیت آبرو

اشاره

حفظ آبرو و آبروداری اهمیت ویژه ای داشته و تمامی ائمه اطهار علیهم السلام مظهر آبرو بوده؛ مشاهیر، قدما، علما و بزرگان نیز با آن زندگی می کرده اند.

شریعت اسلام برای آبروی انسان همانند جان او ارزش ویژه ای قائل شده است تا آنجا که دفاع از آن را واجب کرده و ریختن خون تجاوز کننده به آن را در بعضی موارد با شرایطی جایز دانسته و نیز

ترک مهم ترین واجبات را در راستای حفظ آن روا شمرده است. قرآن کریم می فرماید:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ)

«ای کسانی که ایمان آورده اید! همواره برای خدا قیام کنید، و از روی عدالت گواهی دهید! دشمنی با جمعیتی شما را به گناه و ترک عدالت (و ریختن آبروی او) نکشانند! عدالت کنید که به پرهیزکاری نزدیک تر است! و از (معصیت خدا پرهیزید که از آنچه انجام می دهید، باخبر است!)»

روایت

امیرمؤمنان علیه السلام مقدار پنج و سق (حدود پنج بار) خرما برای مردی فرستاد. آن مرد شخص آبرومندی بود و از کسی تقاضای کمک نمی کرد. شخصی در آنجا بود به علی علیه السلام گفت:

«آن مرد که تقاضای کمک نکرد، چرا برای او خرما فرستادی؟ به علاوه یک و سق برای او کافی بود.»

امیرمؤمنان علی علیه السلام به او فرمود: «خداوند امثال تو را در جامعه ما زیاد نکند، من می دهم، تو بخل می ورزی، اگر من آنچه را که مورد حاجت او است، پس از سؤال او به او بدهم، چیزی به او نداده ام، بلکه قیمت آبرویی را که به من داده به او داده ام. زیرا اگر صبر کنم تا او سؤال کند، در حقیقت او را وادار کرده ام که آبرویش

را به من بدهد، آن رویی را که در هنگام عبادت و پرستش خدای خود و خدای من به خاک می سایید.»^(۱)

د) جایگاه آن

رعایت اصولی که برای آبروداری، مورد توجه قرار می گیرد، موفقیت آمیز و خوشبختی آفرین است. بنابراین به طور غالب انسان های آبرومند خوشبخت، موفق و صاحب اعتبار هستند.

رعایت مسائلی که در سیمای آبروداران^(۲)

بیان گردیده است مانند خردمندی و عقل گرایی، خدا محوری و توحید، بی نیازی از مردم، مردم داری و ... راه هایی برای رسیدن به سرانجام مقصود هستند. و همگی این راه ها، یک راز را تشکیل می دهد و آن این است که: «آبرومندی و اعتبار راز موفقیت، کامیابی و سعادت است.»

به بیان دیگر:

انسانی که دست نیاز جلو مردم دراز نکند و متکی به مردم نباشد، اجتماعی و اهل صله رحم بوده و مردم دار باشد^(۳)، هویت، اصالت، شئون و حیثیت خویش را حفظ نماید، با توجه به ویژگی ها و خصلت های آبروداری^(۴)

می تواند سعادت و نیک بختی را از آن خویش نماید.

رافائل می گوید:

«همه تلاش بشر در زندگی، کسب اعتبار (و آبرو) است تا در پرتو آن راحت (و خوشبخت) زندگی کند.»^(۵)

ص: ۱۸

- ۱- . رحمتی، محمد، گنجینه معارف (۱)، نشر: صبح پیروزی، سال ۱۳۹۱، ص ۱۴.
- ۲- . در بخش دوم، به طور مشروح بیان خواهد شد.
- ۳- . به بخش دوم، قسمت ۱۶ (مردم داری) مراجعه نمایید.
- ۴- . به بخش سوم، فواید، خصوصیات و ویژگی های آبرو مراجعه شود.
- ۵- . شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ نشر: امید فردا، سال ۱۳۸۳، ص ۴۴.

بخش دوم: اصول آبرومندی

اشاره

ص: ۱۹

آنچه را در سیمای آبروداران واقعی می خوانید؛ اصول و راه های با آن مرتبط بوده آبرومندی است که هر کدام با آن مرتبط بوده و حدودی از آن را شکل می دهند. بنابراین یک انسان با عمل به تمامی آنها به سوی آبرومندی پرواز کرده و پر آبرو می گردد؛ اصولی همانند خردمندی، مردم داری، شئونات، هویت و حیثیت، ایمان و تقوا، حیا و ... نردبان ترقی، تکامل، حیثیت و اعتبار هستند که باعث خوشبختی انسان نیز می گردند. اکنون این اصول را به صورت جداگانه می خوانیم:

۱. اندیشه و عقل گرایی

دیدگاه آبرومندان عقل گرایانه است. آنها قبل از عمل، آن کار را از دیدگاه خرد سنجیده و به سرانجام آن می اندیشند. هر کاری که با آبرو در تناقض است را انجام نداده و فقط بر افکار و اعمالی که موافق آن است، جامه عمل می پوشانند. ممکن است عملی به طور مطلق مطابق با آبروداری نباشد و در گاهی موارد مقداری از آن بکاهد، بنابراین افراد پر آبرو تسلیم و اسیر چنین اعمالی نشده و آبرو را بر هر چیزی مقدم می دانند.

ص: ۲۰

«الْعَاقِلُ مَنْ وَضَعَ الْأَشْيَاءَ مَوَاضِعَهَا وَ الْجَاهِلُ ضِدُّ ذَلِكَ» (۱)

«انسان عاقل کسی است که همه چیز را در جای خود قرار می دهد و جا و زمان آن را می داند و نادان برخلاف این است.»

آنان در هر موقعیت و مکانی با خردمندی اصول آبرومندی را رعایت کرده و آبروداری می نمایند. افلاطون می گوید:

«اعتبار (و آبرو) جواهر گران بهایی است که به یک سنگ غفلت خرد، بی ارزش خواهد شد.» (۲)

۲. اظهار حق و ایستادگی بر حق

آبروداران در سیمای خویش حق جو، حق گو و حق پو بوده و در این راه ثابت قدم می باشند. آنان هرگز اندیشه های باطل به خویش راه نمی دهند، چرا که تفکر شیطانی مخرب و باعث فساد، تباهی، کشمکش و خون ریزی بوده و با آبرومندی مغایر است. برخلاف آن حق گرایی و مقاومت در این راه بر محور توحید استقرار یافته و باعث بزرگی، عزت، تکامل و رشد شخصیت خواهد بود. حضرت علی علیه السلام در نهج البلاغه درباره راز بی آبرویی جامعه در خطبه ۶۹ در نکوهش کوفیان فرمود:

«... خدا بر پیشانی شما داغ ذلت بگذارد و بهره شما را اندک شمارد. شما آن گونه که باطل را می شناسید از حق آگاهی ندارید و

ص: ۲۱

۱- تمیمی آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالحکم، ترجمه: لطیف و سعید راشدی، نشر: پیام علمدار، سال ۱۳۹۰، ص ۱۲۹.

۲- شاملویی، حبیب اله، بزرگان چه گفته اند؟، ص ۴۴.

در نابودی باطل تلاش نمی کنید، آن گونه که در نابودی حق کوشش دارید.»^(۱)

آری!! کوفیان به دلیل عدم ایستادگی بر حق این چنین مورد عتاب و نکوهش مولا امیرالمؤمنین علی علیه السلام قرار گرفته و بی آبرو بوده اند.

۳. اعتماد و اطمینان

آبرومندان واقعی مورد اعتماد مردمند و هرگز عمل خلافی که موجب سلب اطمینان باشد از آنان بروز نمی کند. بلکه از تک تک اعمال آنان بوی اعتماد به مشام می رسد. تا این که مردم آنان را مورد اعتماد و همراز خود دانسته و حتی بعضی از مسائل خصوصی خویش را نزد آنان مطرح کرده و به حل و فصل آن می پردازند. مورد اعتمادی آنان مربوط به زمان و مکان خاصی نیست و در تمامی عمر باید به آن متعهد باشند.

۴. بی نیازی از مردم

در سیمای آبروداران نیاز بر در خانه حضرت دوست و اظهار فقر به اوست. آبرومندان دست نیاز و حاجت نزد مردم دراز نمی کنند و همیشه به او محتاجند. در حدیث قدسی آمده است که خطاب به موسی علیه السلام شد:

ص: ۲۲

۱- نهج البلاغه، ترجمه: محمددشتی، نشر: مشهور، سال ۱۳۸۱، ص ۸۵.

«که ای موسی! هر چه را نیازمندی، حتی علف گوسفند و نمک خمیرت را از من بخواه.»^(۱)

هر نوع گدایی و اظهار فقر و نیاز به مردم با پرواز به سوی آبرو منافات دارد، زیرا چنین عملی ذلت و خواری در پی دارد.

خداوند به یکی از پیامبرانش خطاب می کند که:

به عزت و جلال من سوگند، هر کس به غیر من امیدوار شود، ناامیدش خواهم کرد و جامه خواری و ذلت بین مردم بر او خواهم پوشانید و او را از فضل و گشایش خود به دور خواهم داشت.

اگر بنده من در هنگام سختی چشم امید و آرزو به دست دیگری بدوزد در صورتی که سختی ها به دست من است و امیدوار به غیر من شود در حالی که منم بی نیاز بخشاینده؛ کلید درهای بسته در دست من است و در اجابت من به روی کسی که مرا خواند باز است.^(۲)

۵. تهور و بی باکی

در سیمای آبرومندان شهامت و شجاعت حرف اول را می زند. همه ائمه اطهار علیهم السلام مظهر شجاعت و شهامت بوده اند، و ما از آن الگوهای والا پیروی می نماییم. ترس ریشه های گوناگونی دارد، ممکن است از وراثت، افکار باطل، دروغگویی و ... باشد که یک

ص: ۲۳

۱- . همین مؤلف، ویژگی های دعا، نشر: اقیانوس معرفت، سال ۱۳۸۶، ص ۶۷، به نقل از صلواتی، حیدرعلی، راز و نیاز علی با خدا، مقدمه.

۲- . همان منبع، ص ۶۴، به نقل از عدۀ الدّاعی، باب دعا.

انسان آبرودار باید به طور اکتسابی و با الگوپذیری از معصومین علیهم السلام شجاعت و شهامت را جزء ذات و معنای خویش نماید.

ما از آن جهت تهور و بی باکی را در سیمای آبروداران گنجانیدیم که همان طوری که ترس، موجب تحقیر شخصیت و ذلت است، شجاعت نیز موجب اعتبار و افتخار است. شاید شنیده باشید هنگامی که در بین عوام فردی را بخواهند تحقیر کنند می گویند: «فلان شخص ترسو است.» و اگر بخواهند از کسی تعریف و تمجید کنند در هنگام تهور و بی باکی آن شخص می گویند: «شجاعت فلان شخص بی نظیر است.» بنابراین با زنده نمودن این صفت اخلاقی در خویش در این زمینه نیز الگوی فرزندان خود و دیگران باشیم تا نقطه ضعف و کمبودی در زمینه اعتبار و آبرو نداشته باشیم و با تربیت صحیح، نسل ما نیز یک نسل ضعیف، زبون و ترسو نبوده بلکه نسلی شجاع و با شهامت و موجب اعتبار و آبرو باشد.

پائولو کوئیلو می گوید:

«نخستین فضیلت (و اعتبار و آبروی) بشری قدم گذاشتن در راه معنویت و شجاعت است.»^(۱)

یک مثل ایتالیایی نیز می گوید:

«مردان شجاع و بی پروا بر جهان آقایی می کنند.»^(۲)(و)

اعتبار و آبرو دارند.)

ص: ۲۴

۱- . پائولو کوئیلو، عارفانه ها، نشر شوکا، سال ...، ص ۹۳-۹۲.

۲- . ذوالفقاری، غلامحسین، رهنمون، نشر: اوسان، سال ۱۳۸۵، ص ۴۷۶.

۶. حفظ اسرار

آبرومندان واقعی برای حفظ آبرو رازدار خویش و دیگران بوده و هرگز راز کسی را برملا نمی سازند. چرا که گاهی اوقات راز افراد جنبه حیثیتی داشته، بدین جهت باید در حفظ آن کوشا باشیم. اگر با کشف اسرار به دیگران لطمه آبرویی بزنیم آنان نیز در صدد تلافی برآمده و اعتبار ما نیز در معرض خطر قرار می گیرد. حضرت علی علیه السلام در حکمت ۱۶۲ نهج البلاغه می فرماید:

«آن کس که راز خود را پنهان دارد، اختیار آن در دست اوست.»^(۱)

(و موجب بی آبرو نمودن اشخاص نمی گردد.)

«آسان ترین رباها چنان است که کسی با مادر خود زنا کند و بدترین رباها آن است که مرد درباره عرض و آبروی برادر دینی خود زبان درازی کند.»^(۲)

(و حتی رازش را فاش نماید.)

۷. حیا

او در هر شرایطی با حیا و عفیف بوده و نگهبان ناموس خویش است. و از این روی به نوامیس مردم نیز تجاوز نمی کند و در هر حال از حیثیت و شرف خویش پاسداری می نماید. حضرت آیه الله مامقانی غروی در این باره می فرماید: «و از آن جمله حیا است که آن از ایمان است و یک پارچه خیر است. خداوند به هر کس حیا

ص: ۲۵

۱- نهج البلاغه، ترجمه: محمد دشتی، ص ۴۷۵.

۲- نهج البلاغه، ص ۱۴.

مرحمت فرماید عیب های او از چشم ها مخفی شود و حیا نباشد در چیزی، مگر این که آن را خوب کند.»^(۱)

۸. حیثیت و اصالت

اشاره

شخص با اصالت از خانواده ای ریشه دار و اصل و نسب دار بوده که از رذیلت های اخلاقی دور هستند و خود او هم تابع ارزش های اخلاقی بوده و آنچه که با اصل و نسب و اصالت او در تضاد است را انجام نداده و به اصالت خانوادگی خویش پای بند است. بنابراین اصالت و هویت کمک شایان توجهی در راه حیثیت دارد و نبود آن از بزرگی و شخصیت افراد می کاهد.

صاحب اصالت خانوادگی که...

مردی از مسلمین مدینه به شخصی مقروض شد و نتوانست قرض خود را ادا کند، از طرفی طلبکار اصرار داشت که او قرضش را پردازد. آن مرد برای چاره جویی به حضور امام حسین علیه السلام آمد. هنوز سخنی نگفته بود، امام حسین علیه السلام دریافت که او برای حاجتی آمده است. برای این که آبروی او حفظ شود، به او فرمود: «آبروی خود را از سؤال رویاروی نگهدار، نیاز خود را در نامه ای بنویس که به خواست خدا آن چه تو را شاد کند، به تو خواهم داد.»

ص: ۲۶

۱- . مامقانی غروی، عبدالله، سراج الشیعه فی آداب الشریعه، نشر: شاکر، سال ۱۳۸۹، ص ۴۲۱ و ۴۲۲.

او در نامه ای نوشت: «ای اباعبدالله! فلان کس پانصد دینار از من طلب دارد و اصرار دراد که طلبش را بگیرد، لطفاً با او صحبت کن تا وقتی که پولدار شوم، به من مهلت دهد.»

امام حسین علیه السلام پس از خواندن نامه او، به منزل خود رفت و کیسه ای محتوی هزار دینار آورد و به او داد و فرمود: «با پانصد دینار این پول، بدهکاری خود را پرداز و با پانصد دینار دیگر، به زندگی خود سر و سامان بده و جز به نزد سه نفر به هیچ کس حاجت خود را مگو:

۱. دین دار، که دین نگهبان او است.

۲. جوانمرد که به خاطر جوانمردی حیاء می کند.

۳. صاحب اصالت خانوادگی که می داند تو به خاطر نیازت، دوست نداری آبروی خود را از دست بدهی، او شخصیت تو را حفظ می کند و حاجت را روا می سازد.»^(۱)

آری!! صاحب اصالت خانوادگی به دلیل آبرومندی به شخصیت دیگران احترام گذاشته و مردم دار است.

۹. خدا محوری و تقوا

اشاره

آبروداران با ایمان به خدا و قیامت به عمل صالح پرداخته و آن را مطابق با آبرو می دانند. زیرا خدا محوری و توحید یکی از برنامه های زندگی آنان است، که کمک های شایانی در این راه به آنان می نماید.

ص: ۲۷

۱- . رحمتی، محمد، گنجینه معارف، جلد اول، ص ۱۵.

ایمان و عمل صالح از اصول مکتب اسلام و از خصلت های ویژه مؤمنین با اصالت است که نقش اساسی در سعادت و عافیت انسان داشته و باعث پیشرفت آبرومندان است، همان گونه که افکار شیطانی که از بی خدایی در افکار بعضی از افراد ریشه دوانده و باعث اعمال خلاف شده آنان را از اصالت و هویت منحرف نموده و به بی راهه سوق می دهد. «تقوا، هم عامل شناخت صحیح، هم مایه آبرو و حیثیت اجتماعی، و هم سبب مغفرت اخروی است.»^(۱)

خیر دنیا و آخرت

شخصی برای امام حسین علیه السلام نامه ای فرستاد و در ضمن آن نامه نوشت؛ ای آقای من! خیر دنیا و آخرت چیست. آن را به من بیاموز امام حسین علیه السلام در پاسخ نامه او نوشت:

«به نام خداوند بخشنده مهربان، اما بعد، کسی که خواستار خشنودی خدا باشد هر چند موجب ناخشنودی مردم گردد. خداوند رابطه او را با مردم، سامان می دهد و کسی که خشنودی مردم را در آنجا که موجب خشم خدا است طلب کند، خداوند او را به مردم واگذار می کند.»^(۲)

ص: ۲۸

۱- همان منبع، ص ۱۷.

۲- محمدی اشتهاردی، محمد، داستان دوستان، نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۸۷، ص ۲۴.

۱۰. دوری از غرور و خودبینی

او برای پرواز به سوی آبرو با خودسازی رذیلت های اخلاقی همچون کبر، غرور، نخوت، حسد و نفاق را از خویش دور نموده و خصلت های اخلاقی را جایگزین آن می نماید. تزکیه و دوری از غرور و تکبر او را در راه مردم داری، مورد اعتماد بودن، بی نیازی از مردم، مروت و مدارا با همگان و ... یاری می رساند. (۱)

۱۱. شئونات

شئون جمع شأن است و شأن مرتبه اشخاص را شامل می شود. مثلاً اگر شخصی از لحاظ معیشت در تنگنا بوده و فقیر باشد از نظر اقتصادی از مرتبه پایین تری و از شأن کمتری برخوردار است.

شخص با شئونات فردی است که در زمینه های مختلف زندگی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی دارای مرتبه و وجهه باشد.

انسان با شئونات باید با هم شأن خویش رفت و آمد داشته باشد و با افراد بی مرتبه، بی وجهه و بی اعتبار رفاقت نکند. و همیشه مواظب باشد زندگی در خور شأن خویش داشته و بی مرتبه و بی مقدار نگردد.

«جهد کن ای پسر که کنی کسب اعتبار

دنیا سرای مردم بی اعتبار نیست»

ص: ۲۹

۱- . به بخش چهارم، (۱) خودبزرگ بینی مراجعه نمائید.

۱۲. شخصیت ظاهری

در سیمای آبرومندان واقعی شخصیت عادی از قبیل آراستگی، پوشاک، نظافت، طریقه خوراک، راه رفتن و ... مورد توجه قرار گرفته و واریسی می گردد؛ و اگر عیب و ایرادی دارد، آن را برطرف نموده تا نزد مردم جامعه تحقیر نگردد و شخصیت عادی و ظاهری او را نیز پسندیده و به او احترام بگذارند.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم که الگوی آبرومندان عالم هستند؛ به آراستگی، نظافت، پوشاک، طریقه خوراک و راه رفتن اهمیت به سزایی داده و با رعایت این اصول همچون ابعاد دیگر زندگی والا-ترین الگو برای همگان هستند. مانند این که در زمینه آراستگی موهای خویش را خضاب نموده و همیشه خویش را خوشبو و معطر می ساخته، به طریقه خوراک و راه رفتن نیز اهمیت ویژه ای مبذول می داشتند.

۱۳. شرکت در امور عام المنفعه

آبرومندان واقعی نه تنها نیازی به مردم ندارند، بلکه نیازهای آنان را نیز برطرف نموده و در حد وسع خویش به آنان یاری می رسانند. برای این کار با امور عام المنفعه همکاری و مساعدت نموده و به فقرا ی آبرومند کمک می نمایند.

«یاری رسانی به مردم و دستگیری از آنان و تأمین نیازهای مادی و معنوی آنها از وظایف بسیار مهم هر مسلمان است و در

بعضی روایات معادل ده طواف خانه کعبه یا چند عمره و چند شبانه روز اعتکاف به شمار آمده است.»^(۱)

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

«قُوا بِأَمْوَالِكُمْ عَنِ أَعْرَاضِكُمْ»

«آبرویتان را به وسیله اموال تان حفظ کنید.»^(۲)

آن حضرت در گفتار دیگری می فرماید: «با اموال تان از آبروی تان دفاع کنید.»^(۳)

۱۴. عدم انزوا

اشاره

در سیمای آبرومندان واقعی انزوا و دوری از مردم جایی ندارد، زیرا آنان اشخاصی اجتماعی هستند. بنابراین دائم به دیدار دوستان، آشنایان، اقوام و خویشاوندان رفته و از آنان دلجویی نموده و به حل مشکلات آنان همت می گمارند.

انسان منزوی با فاصله گرفتن از مردم از بزرگی و عزت نفس پایین تری برخوردار است، زیرا مردم داری، با مردم بودن را می طلبد. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ای مردم! به اجتماع رو آورید و از جدایی پرهیزید.»^(۴)

میکل آنژ می گوید:

ص: ۳۱

۱- آیه الله جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاء، نشر: اسراء، سال ۱۳۹۱، ص ۴۹۰.

۲- نهج الفصاحه، شریعتی و پیمانی، نشر: خاتم الانبیاء، سال ۱۳۸۵، ص ۱۲.

۳- همان منبع، ص ۱۳.

۴- آیه الله جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاء، ص ۲۷۷؛ به نقل از کنز العمال، ج ۱، ص ۲۰۶.

«کسب اعتبار، خود را در فکر و روح و قلب دیگران جا کردن است.»^(۱)

انگیزه رهبانیت (گوشه نشینی)

ابن مسعود گوید: «با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در راهی بودیم. ایشان به من فرمود: آیا می دانی چرا بنی اسرائیل، رهبانیت را پیشه خود ساختند؟

عرض کردم:

خدا و رسولش بهتر می دانند.

فرمود: بعد از عیسی علیه السلام طاغوت ها روی کار آمدند و ظلم همه جا را فرا گرفت. پیروان عیسی علیه السلام سه بار از طاغوتیان، شکست خوردند و بسیاری کشته شدند و اندکی باقی ماندند. پس تصمیم گرفتند با کناره گیری از جامعه، در غارها و بیابان بمانند تا نسل آنان باقی بماند و به عبادت پردازند.

سپس این آیه را خواند: «و رهبانیتی را که ابداع کرده بودند، ما آن را مقّرّر نکردیم، گرچه خشنودی خدا بود ولی حق آن را رعایت نکردند.»^(۲)

[کار اول شان نیک بود ولی بعد به صورت افراطی و افزودن پیرایه ها درآمد.]

آنگاه فرمود: «رهبانیت امت من، هجرت، جهاد، نماز، روزه، حج و عمره می باشد.»^(۳)

ص: ۳۲

۱- شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ ص ۴۴.

۲- سوره حدید، آیه ۲۷.

۳- صداقت، سیدعلی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، جلد سوم، ص ۱۹۴ و ۱۹۵.

بنابراین در دین مقدس اسلام رهبانیت و گوشه نشینی و انزوا وجود ندارد.

۱۵. عدم بدگمانی

اشاره

بدگمانی عواقب ناگواری در پی داشته و در پی بروز آن کدورت، دشمنی و دعوا به وجود می آید. برای جلوگیری از حوادث غیر منتظره بدبینی و بدگمانی در خانواده و اجتماع باید با خودسازی حسن ظن را جایگزین آن نمائیم تا از کدورت ها و دشمنی ها که گاهی آبروی ما را هدف قرار می دهد جلوگیری نمائیم.

در سیمای آبرومندان حسن ظن جایگاه ویژه ای دارد زیرا با خوش بینی از مشاجره جلوگیری کرده و از میزان سنگ اندازان می کاهیم و یاوه گوینان نیز به میزان کمتری از شخص بدبین؛ بدگویی کرده و به شخصیت فرد آبرومند لطمه کمتری وارد می کنند. انسان بدبین مورد سرزنش خانواده و اجتماع قرار گرفته و گاهی به دلیل شدت بدبینی مفتضح و رسوا می گردد. لازم به تذکر است که «وقتی که از کسی پرهیز می کنید و نسبت به او بدبین می شوید او را در ردیف دشمنان خود می شمارید عجب نیست اگر دشمن حقیقی شما می شود! زیرا همین رفتار کافی است که تخم کینه را در قلب او برویاند.»^(۱)

(و با آبروی شما بازی کند یا آبروی تان را ببرد.)

ص: ۳۳

۱- احسانی کناری، قاسم، چراغ راه زندگی، نشر: علمی، ص ۴۵۷.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم (در مسجد) معتکف بودند. زنی آمد و با او مدتی سخن گفت و بعد برخاست که برود، پیامبر هم برخاست و با او به راه افتاد.

در این هنگام دو نفر از انصار از کنار آن حضرت عبور می کردند، سلام کردند و گذشتند. پیامبر آنها را صدا زد و فرمود:

این زن صفیه عیالم می باشد. آن دو گفتند: ای رسول خدا! آیا ما شک نسبت به این زن و شما داشتیم؟!

فرمود: شیطان مثل خون وارد وجود انسان می شود؛ من ترسیدم شیطان بر شما وارد شود و شما ظنین و بدگمان شوید. (۱)

۱۶. مردم داری

اشاره

«یکی از ضرورت های اخلاق مسلمانی و معاشرت مکتبی، «مردم داری» است، یعنی با مردم بودن، برای مردم بودن، در خدمت دیگران بودن، شریک درد و رنج و راحت و غم دیگران بودن، همراهی، همدردی، همگامی و همخونی با دیگران و هر نام دیگری که بتوانی بر آن بگذاری، لیکن واقعیت، همه یکی است، یعنی خود را خدمتگذار و غمخوار دیگران دیدن و دانستن. این، رمز و راز حیات اجتماعی یک مسلمان است و برای او «پایگاه مردمی» و

ص: ۳۴

۱- . صداقت، سیدعلی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، جلد دوم، نشر: تهذیب، سال ۱۳۸۵، ص ۴۹ و ۵۰.

برخورداری از رأفت و رحمت و مودت و حمایت مردم را فراهم می آورد.»

ماهی به آب زنده است و یک مسلمان اجتماعی، به حسن سلوک با دیگران، باید دید چه چیزهایی و چگونه رفتارهایی و چه روحیاتی این زمینه و موقعیت و پایگاه را برای انسان پدید می آورد؟ وقتی هدف یک مسلمان، خدمت بیشتر هم نوعان است، باید راه و رسم آن را هم آموخت. مردم داری یکی از این رموزها است. (۱)

الف) اصول و نموده‌های مردم داری

با شناخت و کاربرد نموده‌ها و اصول به مردم داری جامه عمل بپوشانید؛ بعضی از نموده‌ها و اصول به شرح زیر است:

ب) احترام به شخصیت دیگران

این مطلب در معاشرت و آداب مجلس اهمیت فراوان دارد. بدیهی است که هر انسانی خواهان ارج نهادن به شخصیت خود است، اما هنگامی دیگران برای کسی حرمت و شخصیت قائل اند که به شخصیت آنها احترام گذارد. کسی که برای دیگران احترام قائل نیست نباید انتظار داشته باشد به او احترام کند. در روایات نیز به توقیر و تعظیم دوستان و یاران مسلمان توصیه شده است. (۲)

امام صادق علیه السلام می فرماید، پدرم می فرمود:

ص: ۳۵

۱- . محدثی، جواد، اخلاق معاشرت، نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۹۲، ص ۴۲.

۲- . رهبر، محمدتقی، اخلاق و آداب در حج و زیارت، نشر: مشعر، سال ۱۳۹۰، ص ۹۹.

«دوستان تان را تعظیم کنید و به آنها احترام بگذارید. به روی یکدیگر چهره در هم نکشید، به یکدیگر زیان نرسانید. حسد نورزید. از بخل پرهیزید و از بندگان مخلص خدا باشید.»^(۱)

رعایت این مطلب در خصوص افراد سالمند و کسانی که اهل فضل و کمال می باشند، از اهمیت بیشتری برخوردار است. در خصوص حفظ احترام اهل مجلس، در شیوه نشستن و سخن گفتن، از سیره و سخن معصومین علیهم السلام، رهنمودهای سودمندی است.

امام صادق علیه السلام درباره اخلاق و آداب نبی گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هرگز در میان یاران خود پاهایش را دراز نمی کرد.»^(۲)

و نیز لازمه احترام است که هرگاه کسی سخن می گوید حرف او را قطع نکنند و در بین دو سخن او حرف نزنند که این نوعی بی حرمتی است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«کسی که در میان سخن برادر مسلمان وارد شود و سخن او را قطع کند و خود سخن گفتن آغاز نماید، به آن ماند که چهره او را خراش داده است!»^(۳)

و نیز توصیه امام صادق علیه السلام است که: «هرگاه سه نفر نشسته اند، دو نفر از آنها در گوشه سخن نگویند که این کار ایذاء و بی احترامی به فرد سوم است.»^(۴)

ص: ۳۶

۱- همان منبع، به نقل از وسائل، ج ۸، ص ۴۷۴.

۲- همان منبع.

۳- همان منبع.

۴- همان منبع.

امیرالمؤمنین علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده که فرمودند: مسلمان سی حق به گردن برادر دینی خود دارد که از آن بیرون نمی رود مگر با ادا کردن و انجام دادن آنها و یا عفو و گذشت (برادر دینی):

۱. لغزش و اشتباه او را ببخشد؛ ۲. بر اندوه و مصیبت او ترحم کند؛ ۳. عیوب او را بپوشاند و آبرویش را حفظ کند؛ ۴. اگر از لغزش و گناهش اظهار پشیمانی کرد از او درگذرد؛ ۵. عذر او را بپذیرد؛ ۶. مردم را از غیبت کردن او باز دارد؛ ۷. دائماً در نصیحت و خیرخواهی او بکوشد، ۸. دوستی او را حفظ کند، ۹. عهد و پیمان با او را رعایت کند و محترم بشمارد؛ ۱۰. در بیماریش او را عیادت کند؛ ۱۱. به جنازه اش حاضر شود؛ ۱۲. دعوتش را بپذیرد؛ ۱۳. هدیه اش را قبول کند؛ ۱۴. صله و احسان او را تلافی کند؛ ۱۵. بر نعمتش تشکر کند؛ ۱۶. به خوبی یاریش نماید؛ ۱۷. ناموس او را حفظ کند؛ ۱۸. نیازش را برطرف سازد؛ ۱۹. برای انجام درخواستش وساطت نماید؛ ۲۰. عطسه اش را تسمیت گوید (دعا کند و بگوید: یرحمک الله)، ۲۱. برای پیدا کردن گمشده اش چاره اندیشی کند؛ ۲۲. سلامش را جواب گوید؛ ۲۳. با محبت و لحن خوب با او سخن بگوید؛ ۲۴. با خوش رویی به او انعام (کادو) دهد؛ ۲۵. قسم او را تصدیق کند (نگوید دروغ است)؛ ۲۶. با دوستانش دوستی نماید نه دشمنی؛ ۲۷. او را چه ظالم باشد یا مظلوم یاری کند، به این صورت که اگر خواست به دیگری ظلم کند، او را باز دارد و اگر به او ظمی شد او را یاری کند

تا حقیقتش را بگیرد؛ ۲۸. در طوفان حوادث او را تنها نگذارد؛ ۲۹. هر خیری را برای خود می خواهد برای او هم بخواهد؛ ۳۰. هر شری را برای خود ناخوشایند دارد برای دیگری نیز نخواهد. سپس فرمود: از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که فرمود: کسی که در ادای حقی از حقوق برادر مسلمان خود کوتاهی کند، روز قیامت از او بازخواست و مطالبه می کند و باید آن را ادا نماید (و در آنجا برای او چنین امکانی وجود نخواهد داشت).^(۱)

بعضی از حقوق مردم که در حدیث بالا یاد شده است؛ از اصول آبرومندی به شمار می رود مانند شماره ۳ که می فرماید: عیوب او را بپوشاند و آبرویش را حفظ کند.

پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم در مورد این موضوع می فرماید:

«مَنْ رَدَّ عَنِ عَرَضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ وَ عَنِ وَجْهِ النَّارِ»^(۲)

هر که از آبروی برادر خویش دفاع کند، خدا آتش را از چهره وی باز دارد. آن حضرت در گفتار دیگری می فرماید:

«ربا هفتاد و سه قسم است و آسان تر از همه چنان است که کسی با مادر خود زنا کند و بدتر از همه رباها تجاوز به آبروی مسلمان است.»^(۳)

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در حدیث دیگری می فرماید:

«مؤمن همه چیزش محترم است: آبرویش، مالش و خورش.»^(۴)

ص: ۳۸

۱- . حرّ عاملی، محمد بن حسن، العشیره و سائل الشیعه، مترجم: محمد علی مقدس، نشر: مبارک، سال ۱۳۸۷، ص ۱۹۷ و ۱۹۸.

۲- . نهج الفصاحه، مترجم: شریعتی و پیمانی، ص ۱۲.

۳- . همان منبع، ص ۱۴.

۴- . حرانی، ابومحمد، تحف العقول، مترجم: صادق حسن زاده، نشر: آل علی، سال ۱۳۸۶، ص ۹۵.

فرانسیس بیکن می گوید:

«اعتبار خود را در بی اعتبار کردن دیگران مجوی.»^(۱)

«آن که سعی در بی اعتبار کردن دیگران دارد، چاهی می کند که اول خودش در آن می افتد.»^(۲)

(د) حُسن خُلق

برخورد نیکو در شکل گیری شخصیت و سیرت پسندیده نقش به سزایی داشته و باعث عزّت نفس و بزرگی آدمی می گردد. همان طور که عصبیت در تزلزل شخصیت وی مؤثر است. چرا که حسن خلق یکی از نمودهای مردم داری است؛ و انسان مردم دار نیز آبرومند به شمار می آید.

در سیمای آبروداران خوش خلقی از اهمیت ویژه ای برخوردار است که با الگوپذیری از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام می توانیم به این مهم نائل شویم.

(و) عدم عصبیت

اشاره

گاهی عصبیت لطمه آبرویی داشته و حتی بر اثر شدّت عصبیتی که از اوقات تلخی دامن گیر انسان می شود. بر اثر علل و عواملی آبروریزی شدید رخ می دهد. بنابراین در سیمای آبروداران، عدم عصبیت از اهمیت ویژه ای برخوردار است که با پیروی از

ص: ۳۹

۱- شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ ص ۴۴.

۲- همان منبع، سخن آندره ژید.

معصومین علیهم السلام (که مظهر خصلت های اخلاقی بوده اند)، به این مهم نائل می شویم. «از آن جمله نرم گفتاری و خوش رفتاری با مردم است که امر به آن شده و حضرت امیرمؤمنان علیه السلام فرمود: که با مردم جوری رفتار کن که اگر مُردی بر تو گریه کنند و اگر غائب شدی دل شان دیدار تو را بخواهد، بلکه حضرت صادق علیه السلام فرموده که: ای شیعه آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم از ما نیست که در حال غضب خود را نگاه ندارد و کسی که با مصاحب خود خوش رفتاری ننماید.» (۱)

داستان

حضرت آیه الله العظمی بروجردی رحمه الله گاهی هنگام تدریس و بحث با شاگردان، عصبانی می شد. البته نه آن عصبانیتی که او را در خلاف رضای خدا وارد کند. ولی پس از درس، سخت از آن عصبانیت پشیمان می شدند و به دنبال طرف می فرستادند و از او عذرخواهی می کردند و گاهی برای جلب محبت او، کمک های مالی نیز می نمودند، از این رو در میان دوستان، این مزاح معروف شده بود که: «عصبانیت آیه الله بروجردی، مایه برکت است.»

گاه به این هم قناعت نمی کردند، روز بعد، هنگامی که بر منبر تدریس می نشستند، در حضور جمع شاگردان، از آن فرد عذرخواهی می کردند. به این ترتیب می بینیم آن بزرگ مرد تا این اندازه به حقوق دیگران احترام می گذاشت و به حفظ آبروی آنها توجه عمیق

ص: ۴۰

۱- . آیه الله العظمی مامقانی غروی، عبدالله، سراج الشیعه فی آداب الشریعه، ص ۴۱۹.

داشت. او از امام صادق علیه السلام آموخته بود که: «المؤمنُ أعظمُ حرمةً مِنَ الكعبةِ؛ احترام مؤمن، از احترام کعبه، بالاتر است.»^(۱)

در این باره به داستان زیر توجه کنید:

«آیه الله بروجردی در مسجد عشق علی درس اصول می فرمودند: روزی یکی از فضلا به نام «شیخ علی چابلقی» اشکال کردند، آقا جواب او را دادند، آقای شیخ علی چابلقی جواب آقا را رد کرد، آقا عصبانی شد به گونه ای که آقا شیخ علی متأثر و منقلب شد که می خواست گریه کند. آن درس تمام شد. یکی از اصحاب آیه الله بروجردی می گوید: نماز مغرب را خوانده بودم که ناگاه خادم آقای بروجردی رحمه الله نزد من آمد و گفت: آقا بین در کتابخانه و اندرونی ایستاده و متأثر است و فرموده اند که بروید و به خوانساری بگویید تا بیاید. این جانب با عجله نماز عشاء را خواندم و به محضر آقا رسیدم. تا ایشان مرا دید به من فرمود: «این چه حالتی بود که از من صادر شد؟ یک نفر عالم ربّانی را رنجاندم، الان باید بروم دست ایشان را ببوسم و حلالیت بطلبم تا از من بگذرد و بعد بیایم و نماز مغرب و عشاء را بخوانم!»

عرض کردم: ایشان در مسجد «شاه زید» امام جماعت است و بعد از نماز مسأله می گوید. لذا تا دو سه ساعت از شب گذشته به منزل خود نمی آید، من به ایشان اطلاع می دهم که آقا فردا صبح به منزل شما خواهند آمد.

ص: ۴۱

۱- . رحمتی، محمد، گنجینه معارف، جلد اول، ص ۱۶، به نقل از بحارالانوار، ج ۶۸، ص ۱۶.

صبح شد من رفتم حرم و برگشتم، دیدم آقاسوار بر درشکه در کنار منزل ما، منتظر من هستند. در خدمت شان به منزل آقا شیخ علی چاپلقی رفتیم. وقتی که آقای بروجردی رحمه الله، آقا شیخ علی را دید، می خواست دست او را بیوسد که او نگذاشت. آقا می فرمودند: از من بگذرید، از حالت طبیعی خارج شدم و به شما پرخاش کردم و ...

آقا شیخ علی عرض کرد: شما سرور مسلمین هستید، برخورد شما باعث افتخار من بود و ...

آقا تکرار کردند: از من بگذرید، مرا عفو کنید. همین موضوع باعث شد که آقا شیخ علی تا آخر عمر، مورد مراحم و عطوفت خاصّ آیت الله بروجردی رحمه الله بودند.» (۱)

ه) عفو

انسان هایی که دوست دار مردم هستند در هر حالی به جای خصومت با بزرگواری عفو را چاشنی کار خویش قرار داده و همیشه این جمله را به یاد دارند که «عفو و بخشش از بزرگ ترهاست.»

عفو به درگیری ها پایان داده و دوستی را جایگزین آن می نماید. و این نیز راه را برای عدم سنگ اندازی ها و یاوه گویی هایی که به آبرو و حیثیت افراد لطمه وارد کرده، باز می نماید. همچنین باعث بزرگی و عزت نفس شده که از لطمه زدن به شخصیت آبرومندان جلوگیری می نماید.

ص: ۴۲

۱- . همان منبع، به نقل از داستان و دوستان، ج ۵، ص ۸۰.

«و از آن جمله است عفو که آن بنده را عزیز کند(و اعتبار و آبرویش را زیاد گرداند.) و شکر قدرت بر دشمن عفو از او است و نشود که دو فرقه با هم طرف شوند، مگر اینکه نصرت با فرقه ای باشد که عفوشان بیشتر است.»(۱)

امام علی علیه السلام می فرماید:

«بخشندگی نگهبان حیثیت هاست.»(۲)

ی) مروّت و مدارا با مردم

اشاره

مدارا با مردم صفت اشخاص مردم دار است. کسانی که دنبال بهانه گردیده و با هر کلمه ای بازتاب نشان داده و موجبات ناراحتی مردم را فراهم می سازند به علت عدم مردم داری، آبرودار نیستند.

اشخاصی که با مردم به جای مدارا، مروّت به خرج داده و با دشمنان به مدارا برخاسته، عملی پسندیده تر و نیکوتر انجام داده و پر آبرو هستند.

به همین خاطر در اصطلاح عوام به یک آبرومند واقعی «در خانه باز» می گویند زیرا درب منزل وی برای حل مشکلات مردم بر روی همگان باز است.

ص: ۴۳

۱- آیه الله العظمی مامقانی غروی، عبدالله، سراج الشیعه فی آداب الشریعه، ص ۴۲۲.

۲- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۸، نشر: دار الحدیث، سال ۱۳۸۴، ص ۳۵۵۶، ح ۱۲۱۵۵.

محمد بن محمد بن حسن، معروف به «خواجه نصیرطوسی» یکی از بزرگان، وزرا و دانشمندان عهد خویش بوده است.

او در جمادی الاولی سال ۵۹۷ قمری در طوس متولد شد و در سال ۶۷۲ در ۷۵ سالگی در بغداد وفات کرد. قبرش در کاظمین است و روی سنگ قبرش نوشته:

«وَ كَلْبُهُمْ بِاسِطٍ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ»

و سگ آنها دست های خود را بر دهانه غار گشوده بود.

و در تاریخ فوت او این رباعی را گفته اند:

نصیر ملت و دین پادشاه کشور فضل

یگانه ای که چه او مادر زمانه نژاد

به سال ششصد هفتاد و دو به ذیحجه

به روز هیجدهم درگذشت در بغداد

روزی نامه ای به دست این عالم بزرگ رسید که با کلمات زشت از او بدگویی شده بود، از جمله نوشته بودند: یا کَلْبِ بْنِ کَلْبِ؛ ای سگ پسر سگ.

خواجه نصیر جواب آن نامه را با کمال متانت چنین نوشت:

اینکه به من سگ گفته ای صحیح نیست، زیرا سگ با چهار دست و پا راه می رود و ناخن های دراز دارد، ولی من قامت راست دارم و روی دو پا راه می روم و ناخن هایم پهن است، ناطق هستم و خنده بر لب دارم. پوست بدنم آشکار است، ولی پوست بدن سگ با

پشم پوشیده شده است. بنابراین، این نشانه ها گویای آن است که من با سگ فرق بسیار دارم!

هنگام وفات خواجه نصیر، به او گفتند: اجازه بده جنازه تو را به نجف اشرف ببریم و آنجا دفن کنیم، در پاسخ گفت: من از امام کاظم علیه السلام خجالت می کشم که وصیت کنم جنازه ام را از کاظمین بیرون برند.^(۱)

۱۷. مزاح ممدوح

در سیمای آنان شوخی های نسنجیده و پی در پی جایی ندارد، بلکه مزاح آنان خردمندانه، مختصر و در حد متعارف است. آنان با این کار هرگز موجبات اوقات تلخی و عصبیت کسی را فراهم نکرده و خاطرات جالبی را برای خود و دیگران بر جای می گذارند. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «شوخی زیاد، آبرو را می برد.»^(۲)

۱۸. مسئولیت پذیری

اشاره

در سیمای آبروداران واقعی حس مسئولیت جایگاه ویژه ای دارد. یک شخص آبرومند متعهد و مسئول بوده و پس از حس مسئولیت به انجام وظیفه می پردازد. مسئولیت پذیری مربوط به زمان و مکان خاص و مقطعی نبوده بلکه در هر موقعیتی و مکانی که مسئولیتی را حس می کند باید به انجام وظیفه پردازد.

ص: ۴۵

۱- محمدی اشتهاردی، محمد، داستان دوستان، ص ۵۵۷ و ۵۵۸.

۲- محمدی ری شهری، محمد، منتخب میزان الحکمه، نشر: دارالحدیث، چاپ: پنجم، ص ۵۱۵.

«آبرو بسیار ارزش دارد و همه مردم در برابر آبروی یک «فرد» مسئولند و دفاع از آبرو و حیثیت، واجب است.»^(۱)

اما نکته ای که نباید فراموش شود؛ این است که: «اگر کسی مسئولیتی را بپذیرد و خوب انجام ندهد، سرمایه، شخصیت، آبرو و وجدان خود را در معرض خطر قرار داده و زیانکار خواهد بود.»^(۲)

برای آن که آبرومند است

از طلبه ای نقل شده که گفت: روزی به مغازه سبزی فروشی رفته بودم، دیدم مرحوم حاج میرزا علی قاضی (استاد عرفان علامه طباطبایی و خیلی از بزرگان) خم شده و مشغول جدا کردن کاهو می باشد، ولی برخلاف معمول کاهوهای پلاستیک و خشن را برمی دارد.

بعد از خرید، به دنبال او رفتم و علت این کار غیرعادی را سؤال نمودم. مرحوم قاضی رحمه الله فرمودند: «آقا جان من! این مرد فروشنده انسان شریف و محتاجی است و من چون نمی خواهم چیزی بلاعوض به او بدهم تا عزت و شرف او پایمال شود و نیز برای این که به کمک بلاعوض عادت نکند از این کاهوهایی که خریداری ندارد و در نهایت برای فروشنده ضرر است برمی دارم تا هم از ضرر او جلوگیری کرده و هم بدین وسیله کمکی به وی نموده باشم. در

ص: ۴۶

۱- . رحمتی، محمد، گنجینه معارف، جلد اول، ص ۱۷.

۲- . همان منبع.

ضمن برای ما هم فرقی ندارد که کاهوی لطیف و نازک بخوریم یا کاهوی پلاسیده و کلفت.» (۱)

۱۹. نیکی به والدین

در سیمای آبروداران نیکی به مردم به ویژه به والدین دیده می شود. چرا که یک شخص آبرومند با خردمندی به زحمات والدین با احسان پاسخ داده؛ هرگز به آنان اذیت نکرده و با آنان با صمیمیت و محبت برخورد می نماید.

او با این عمل پسندیده نزد پدر، مادر، دوستان و نزدیکان آنان آبرومند و سرافراز است، همان طور که آزار رساندن به والدین عین بی آبروگی نزد آن دو، و دوستان و آشنایان آنان است.

۲۰. وقار

وقار یکی از ویژگی های پیامبران به ویژه نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می باشد، و باعث می شود آدمی در گفتار، کردار و انجام کارها اندیشه و تدبیر مناسب را حاکم گرداند.

وقار به انسان جلالت قدر و بزرگی عطا می کند و از کردارهای کودکانه و عجولانه جلوگیری می نماید.

افراد با متانت و وقار خویش گرامی داشته می شوند، چرا که در این زمینه دارای قدر و جاه بوده و آبرومند و با شخصیت هستند.

ص: ۴۷

یکی از بزرگان می گوید:

«وقار و سنگینی، اعتماد به نفس (و عزّت نفس) می بخشد.»^(۱)

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید:

«وَقَارَ الرَّجُلُ يَزِينُهُ، وَ خُرْقُهُ يَشِينُهُ»^(۲)

وقار و سنگینی، مرد را می آراید (و باعث آبرویش می شود) و سبکی او را عیب ناک می کند.

ص: ۴۸

۱- . سمیعی، رضا، جام اندیشه، نشر صالحان، سال ...، ص ۴۰۵.

۲- . تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم و درر الحکم، ص ۹۴۸.

بخش سوم: خصوصیات و ویژگی های آبرو

اشاره

ص: ۴۹

آگاهی از ویژگی های آبرو سبب می شود تا عده ای به تحصیل آبرو پرداخته و تا پایان عمر در این راه گام بردارند. زیرا این فوائد و آثار در زندگی به طور مستقیم یا غیر مستقیم به او یاری رسانده و او را به سرانجام مقصود می رساند. بنابراین مطالعه و بررسی ویژگی ها و خصلت های آبرو به همگان توصیه می گردد تا مردم به ویژه آبرومندان واقعی خصلت های این عمل پسندیده را دانسته و هر روز بیش از پیش به سوی آبرو پرواز کنند. با هم این ویژگی ها را می خوانیم:

۱. استقلال

عدم اظهار فقر و نیاز به مردم که یکی از صفات آبروداران است؛ موجبات استقلال انسانی را فراهم می سازد. زیرا آبرودار به واسطه توکل به خداوند بزرگ و عدم تکیه به مردم روی پای خودش می ایستد. لازم به ذکر است که آبروداری موجب افزایش اعتماد به نفس بوده و این یکی نیز در فراهم آوردن زمینه های استقلال و عدم اتکا به مردم مؤثر است. «برونلس کو» می گوید:

ص: ۵۰

«آنکه زندگی را جدی گرفته است (و مستقل شده است) اعتبار (و آبروی) بیشتری نزد مردم دارد.» (۱)

۲. اعانت خداوند بزرگ

اعانت و یاری خداوند متعال نصیب آبروداران واقعی می گردد. زیرا آنان به جهت آبروداری در حال عمل به قرآن و احادیث معصومین علیهم السلام بوده و از فضیلت و ثواب فراوان آن بهره مندند. «ادوارد مانه» می گوید:

«هر کس به اندازه لیاقت و عملش نزد دیگران اعتبار (و آبرو) دارد.» (۲)

۳. پیروی از ارزش ها

اشاره

اعتبار و آبرو از ارزش ها به شمار می رود و شخص آبرومند به واسطه این ویژگی ارزشمند است. «ژان راسین» می گوید:

(آبرو و) اعتبار همان ارزش است و انسان بی اعتبار نیز ارزشی ندارد. (۳)

الگوی والای ارزش ها

یسع بن حمزه می گوید: «مجلس حضرت رضا علیه السلام بودم و جمعیت بسیاری در مجلس حضور داشتند و از آن حضرت سؤال

ص: ۵۱

۱- شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ ص ۴۴.

۲- همان منبع، ص ۴۵.

۳- همان منبع.

می کردند ناگهان مردی بلند قامت و گندمگون وارد مجلس شد و سلام کرد و به امام هشتم علیه السلام عرض نمود:

«من از دوستان شما و دوستان اجداد پاک شما هستم. در سفر حج، پولم تمام شد و خرجی راه ندارم تا به وطنم برسم.

اگر امکان دارد، خرجی راه را به من بده تا به وطنم برسم. خداوند مرا از نعمت هایش برخوردار نموده است، وقتی به وطن رسیدم، آنچه به من داده ای معادل آن، از جانب شما صدقه می دهم، چون خودم مستحق صدقه نیستم.»

اما رضا علیه السلام به او فرمود: «بنشین، خدا به تو لطف کند.» سپس امام علیه السلام رو به مردم کرد و به پاسخ سؤال های آنها پرداخت. سپس مردم همه رفتند و تنها آن مرد مسافر و من و سلیمان جعفری و خثیمه در خدمت امام ماندیم.

امام علیه السلام به ما فرمود: «اجازه می دهید به اندرون خانه بروم؟» سلیمان عرض کرد: «خداوند امر و اذن شما را بر ما مقدم داشته است.» حضرت برخاست و وارد حجره ای شد و پس از چند دقیقه بازگشت و از پشت در فرمود: «آن مرد مسافر خراسانی کجاست؟» خراسانی برخاست و گفت: «اینجا هستم.» امام علیه السلام از بالای در دستش را به سوی مسافر دراز کرد و فرمود: «این مقدار دینار را بگیر و خرجی راه خود را با آن تأمین کن و این مبلغ مال خودت باشد. دیگر لازم نیست از ناحیه من، معادل آن صدقه بدهی، برو که نه تو مرا ببینی و نه من تو را ببینم.»

مسافر خراسانی پول را گرفت و رفت. سلیمان به امام رضا علیه السلام عرض کرد: «فدایت کردم که عطا کردی و مهربانی فرمودی، ولی

چرا هنگام پول دادن به مسافر، خود را نشان ندادی و پشتِ در خود را مستور نمودی؟! امام رضا علیه السلام که در پاسخ فرمود: «مُخَافَةُ أَنْ أَرَى ذُلَّ السُّؤَالِ فِي وَجْهِهِ لِقَضَائِي حَاجَتَهُ: از آن ترسیدم که شرمندگی سؤال را در چهره او بنگرم، از این رو که حاجتش را برآورم.»^(۱)

آری!! حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام والاترین الگوی ارزش ها است که مردم باید برای ارزشی شدن و متابعت از ارزش ها از آن حضرت الگوپذیری نموده و پیروی نمایند.

۴. خاطره های جذاب

گاهی انسان های پر آبرو هنگام مراعات این اصل خاطره های جذاب و جالب بر جای می گذارند که خود و دیگران از آن لذت برده و هرگز آن را فراموش نمی کنند.

۵. دل گرمی خانواده

آبرومندی باعث دل گرمی اعضای خانواده نیز می گردد. زن و شوهر به علت رعایت نکات آبروداری به همدیگر دل گرم تر شده و یخ زندگی شان آب می شود. چرا که بعضی از اصولی که در سیمای آبروداران ذکر گردیده، موجب استحکام بنیان خانواده است. مانند حُسن ظن یا جهات اقتصادی.

ص: ۵۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: سخت گیری مرد دارا(به خانواده و دیگران) آبروی وی را بازیچه و عقوبت وی را آسان می کند.^(۱)

۶. روحیه اعتماد به نفس

روحیه اعتماد به نفس انسان های پر آبرو تقویت گردیده و ضریب موفقیت آنان در راه رسیدن به اهداف زیادتر می گردد. زیرا به دلیل انجام این عمل نیکو و آسودگی خاطر ناشی از آن وجدانی آرام دارند و در آرامش به سر می برند و اعمال خویش را با سعه صدر انجام می دهند. پوشکین می گوید:

«اعتبار(و آبروی) هر کس در دست خود اوست که آن را به دیگران بقبولاند.»^(۲)

۷. عدم کینه توزی

آبروداران پیام آور صلح و دوستی بوده، از نزاع و کشمکش دوری می جویند، چرا که کینه توزی و نزاع با آبروداری مغایر است. به همین جهت مردم نیز با آنان نزاع و کشمکش نداشته و به آنان کینه نمی ورزند. حضرت علی علیه السلام می فرماید:

«هر کس می خواهد آبروی خود را حفظ کند، باید از جدال پرهیزد.»^(۳)

ص: ۵۴

۱- . نهج الفصاحه، ص ۱۴.

۲- . شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ ص ۴۵.

۳- . رحمتی، محمد، گنجینه معارف ۱، ص ۱۳.

۸. عزت

یک انسان آبرودار به واسطه مراعات اصل آبرو نزد مردم عزیز و سربلند بوده و مورد ستایش، تعریف و تمجید آنان قرار گرفته و از او پس از مرگ نیز به نیکی یاد می کنند. «نیوتون» می گوید:

«اعتبار (و آبروی) حقیقی آن است که پس از مرگ نیز همچنان پابرجا باشد.»^(۱)

۹. قرب الهی

اصل آبرو موجب نزدیکی به خدا و در نتیجه معنویت سرشاری می باشد که به آبروداران واقعی مژده داده شده است. زیرا آن یکی از دستورات دین مقدس اسلام است که مورد تأکید قرار گرفته است. امام سجاد علیه السلام می فرماید: «بار الها! آبروی من را در جامعه با معیشت سهل و آسان حفظ فرما! و قدر و منزلتم را نزد مردم با تنگدستی سبک و خوار مگردان!»^(۲)

۱۰. محبوبیت

او به دلیل آبرومندی موجب افتخار مردم بوده و نزد آنان عزیز و محبوب است؛ چرا که آبروداری وی یک عمل پسندیده، نیکو و والا و ارزش ها به شمار می رود.

ص: ۵۵

۱- شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟، ص ۴۴.

۲- رحمتی، محمد، گنجینه معارف (۱)، ص ۱۳.

۱۱. معاشرتی دل پذیر و روابطی زیباتر

به دلیل آبروداری معاشرت انسانی دل پذیرتر و روابطش زیباتر می گردد، زیرا همان طور که در سیمای آبروداران بیان کردیم نکات مورد پذیرش آبرومندان و عمل به آنها بر معاشرتش تأثیرات شگرفی می گذارد. مانند: بی نیازی از مردم و عدم دست درازی نزد مردم، مردم داری، شخصیت باطنی و ظاهری (صورت و سیرت زیبا) و ...

۱۲. همکاری و تعاون

آبروداران واقعی بیشتر به همکاری و تعاون دعوت می شوند، زیرا این اصل پسندیده برای تعاون و همکاری حیاتی بوده و همکاری بدون رعایت آبروداری پذیرفتنی نیست. پیوند آبرو جهت همکاری با آبروداران امری مهم و حیاتی است.

۱۳. یاران فداکار

همان طور که بیان کردیم، مردم اشخاص آبرودار را به دیده احترام می نگرند. و از مراعات این اصل پسندیده خرسند می شوند. بنابراین رفته رفته بر تعداد دوستان آبرودار واقعی افزوده می گردد، که در بین آنان یاران با وفا نیز یافت می شود که در صحنه زندگی به او یاری می رسانند.

بخش چهارم: شناخت آسیب ها و آفات آبرو

اشاره

ص: ۵۷

امروز که از تهاجم ویروس های کامپیوتری گرفته تا آنچه حاصل سر درختی یا کشت زمینی را با مشکل مواجه می کند، از اطاق های عمل هر جراحی پزشکی که آسیب های جسمی را برطرف می سازد تا بهداشت قفسه های پرندگان خوش الحان روح پرور که مونس تنهایی هستند؛ همه دارای طبیان حاذق می باشند. در نتیجه بخشی از زندگی به آسیب شناسی اختصاص یافته است. (۱)

با مطالعه و شناخت آسیب ها و آفت ها و سعی و تلاش در جهت رفع آنها؛ دستاوردهای اعتبار و آبرو را حفظ نموده تا از گرداب آفت زدگی محفوظ بماند. گاهی آسیب های احتمالی به ما صدمات و خسارت های جبران ناپذیری وارد می کند و ما را از پرواز به سوی آبرو باز می دارد، بنابراین باید آن آفت ها را شناسایی کرده و سپس با برنامه ریزی در جهت رفع آنها کوشش نماییم.

اکنون بعضی از آفات آبرو را به طور اجمالی بررسی می کنیم:

ص: ۵۸

۱- . بار فروش، عبدالرضا، آسیب شناسی عرفان، نشر راه نیکان، سال ۱۳۸۵، ص ۱۱.

۱. خود بزرگ بینی

خود بزرگ بینی و غرور آفت آبرو است. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ای علی! آفت بزرگی و شرافت خاندان، به خود افتخار کردن (تکبر) است.» (۱)

بعضی از خود بزرگ بینانِ کوتاه فکر، کسانی هستند که از روی کبر و خودخواهی از بزرگی، افتخار و شرافت خاندان خویش یاد می کنند و به آن غرور کاذب دارند.

انسان خودبین به واسطه غرور، افراد بالاتر از خویش را ندیده و به همین دلیل از رُشد باز می ماند.

برای از بین بردن این آفت آبرو باید فروتنی را جایگزین آن نموده و با تصمیم و اراده ای سرسخت تواضع را پیشه خویش سازیم.

برای آمادگی بیشتر در این راه باید از فوائد و آثار آن آگاهی حاصل نموده و با تدبیر و تفکر آن ویژگی ها را بررسی نموده و خویش را متقاعد ساخته تا برای این فضیلت آمادگی حاصل نمائیم.

۲. بی هویتی

عدم اصالت و بی هویتی آفت آبرو است. برای هویت خویش باید به سه موضوع توجه کنیم:

۱. عدم غرور کاذب

۲. حقیر نشمردن اصالت

ص: ۵۹

۱- . طبرسی، رضی الدین، مکارم الاخلاق، نشر: صبح پیروزی، سال ۱۳۸۹، ص ۸۹۲.

در مورد غرور کاذب مطالبی اجمالی بیان کردیم؛ و درباره گزینه ۲ نیز در قسمت بعدی (شماره ۳) مطالعه خواهید کرد. اما تیشه بر ریشه هویت خویش زدن و اصالت خویش را نادیده گرفتن عواقب سوء و ناگواری در پی دارد. بنابراین آن عملی که با اصالت خانوادگی مغایر است را انجام ندهیم و همیشه پیشینه و اصالت خویش را مدنظر قرار داده و از هر گونه عمل خلاف عرف، شرع و اخلاق خودداری ورزیم. برای این کار برنامه ریزی و ممارست لازم است.

۳. حقارت و ذلت

حقارت و ذلت آفت آبرو است.

تحقیر شخصیت باعث ذلت، خواری و تزلزل می شود. بنابراین هرگز شخصیت خویش را حقیر نشماریم. برای این کار از تخریب شخصیت دیگران خودداری ورزیم. زیرا با این کار، آنان نیز در صدد تلافی برمی آیند. باید در نظر داشته باشیم. شخصیت خویش را گم نکنیم، نه بالاتر از حد معمول به خویش نگاه کنیم و نه نگاهی محقرانه به خویش داشته باشیم.

۴. فحش و ناسزا

امام باقر علیه السلام از قول پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «به مردم دشنام ندهید تا میان آنها کسب دشمنی کنید.»^(۱)

همان گونه که رعایت خصلت های اخلاقی باعث سرفرازی و محبت است، فحش و ناسزا باعث بی اعتباری و بروز سردی و تیرگی روابط بوده و باعث سرزنش مردم می شود.

بنابراین در هنگام اوقات تلخی و عصبیت ناشی از آن به توازن قوا و شل کردن عضلات پردازیم. یا اینکه با اراده از کوره در نرویم برای این کار پایداری و پختگی لازم است.

در این گونه مواقع می توانیم یک لیوان آب سرد بنوشیم و یا این که اگر ایستاده ایم بنشینیم و اگر نشسته ایم مقداری استراحت کنیم.

۵. کینه و حسد

کینه و حسد آفت آبرو است.

حسادت و کینه ورزی باعث دعوا و کشمکش شده و آبروریزی در پی دارد. یک آبرودار واقعی با رعایت اصول خودسازی کینه و حسد را از خویش دور می نماید.^(۲)

برای رفع کینه و حسد باید به اشخاصی که مورد این افکار سوء قرار گرفته اند، محبت نموده و خصلت ها و خاطرات خوشایند آنان را مرور کرده و بازگو نمائیم و سعی کنیم بی طرفی و بی گناهی آنها را

ص: ۶۱

۱- . شیخ کلینی رحمه الله؛ اصول کافی، ج ۵، نشر: اسوه، سال ۱۳۸۶، ص ۳۳۹.

۲- . برای آگاهی از اصول خودسازی به کتاب شریف معراج السعاده تألیف ملا احمد نراقی مراجعه نمائید.

بر خویش ثابت نمائیم. برای این کار خودمان را جای آنها بگذاریم و حتی اگر قصور و کوتاهی نموده اند آنان را عفو نمائیم.

۶. نیاز و احتیاج

دست نیاز به سوی مردم دراز کردن آفت آبرو است.

نیاز و احتیاج مزاج آدمی را منافع صفت، دو رو و رنگ به رنگ ساخته و موجب احتیاج به مردم می گردد. در چنین مواقعی افراد به تکدی گری پرداخته و دست نیاز به سوی مردم دراز می کنند.

بنابراین باید با توکل به خداوند بزرگ و سعی و تلاش در زمینه های، سیاسی، اقتصادی و معنوی نیازهای خویش را برطرف نمایند.

پیشنهاد بعدی بالا بردن ضریب اعتماد به نفس خویش است که می تواند در این راه کمک های شایانی بنماید تا در تنگناهای زندگی راه های خردمندانه را به کار ببندیم.

ص: ۶۲

بخش پنجم: شناخت راهکارها و روش ها

اشاره

ص: ۶۳

با آموزش و کاربرد راهکارها و روش های آبروداری به سوی آبرو پرواز نمایید. مطالعه سطحی کارآیی چندانی ندارد. بنابراین این بخش را چندین مرتبه به طور عمیق خوانده و نکات مهم آن را به خاطر سپرده و سپس در صحنه زندگی به کار ببندید. اکنون راهکارها و روش های زیر به شما پیشنهاد می گردد:

۱. آموزش آداب زندگی در نوجوانی

والدین جهت تعلیم آبروداری الگوی جالب توجهی برای فرزندان خویش هستند. آنان با تربیت صحیح فرزندان سیمایی نیکو و سیرتی آبرومند برای آنان به ارمغان می گذارند. بدین صورت که اصول یاد شده در سیمای آبروداران و نکات مربوط به آن را طبق روحیات فرزندان به آنان یادآوری نموده و آموزش می دهند. نوجوانی بهترین موقعیت برای تعلیم و تربیت و سیر به سوی آبروداری است. بدین جهت می توانیم آنان را در این سنین، و در جهت مذکور رشد دهیم.

ص: ۶۴

«بهترین ارثی که پدران و مادران می توانند به فرزندان خویش بدهند ادب و تربیت صحیح است.»^(۱)

۲. آموخته های تجربی

در گذران عمر هرگز بیکار نبوده و همچون شتر مرغ سر به هوا نباشیم. برای این کار می توانیم از وقایع مهم زندگی تجربه آموخته و از حوادث آن عبرت بیاموزیم. بنابراین از همین الان شروع کنیم؛ از لحظه ای که شخصی به جای آن که دست نیاز به سوی خدوند بزرگ دراز کند، بارها و بارها با عجز و لایحه به مردم التماس کرده و تقاضای مکرر می نماید؛ در مقابل شخص دارا و ثروتمند نیز به علت عدم مردم داری و سخاوت او را رانده و به درخواست آن شخص وقعی نمی نهد. مشاهده صحنه های عملی و آموخته های تجربی تأثیرات شگرفی بر اندیشه ما داشته که هرگز آن را فراموش نمی نمایم. مثلی معروف می گوید: «شنیدن کی بود مانند دیدن.»

۳. آموخته های علمی

جهت آموزش در این راه می توانید به سخنان معصومین علیهم السلام، بزرگان، کتاب هایی در این زمینه (آبرو) یا به اینترنت مراجعه نموده و بر دانش خویش افزوده و آن را تکمیل نمائید. یادداشت برداری را

ص: ۶۵

۱- طاهری، حبیب الله، سیری در مسائل خانواده، نشر: بین الملل، سال ...، ص ۸۲، برگرفته از غررالحکم و دررالحکم، ص ۳۹۳.

در این زمینه از یاد نبرید. برای این کار دفترچه یادداشتی را در نظر گرفته و نکات مهمی که از کتاب های مورد نظر انتخاب نموده اید در آن نوشته و در مواقع بیکاری، هر هفته، یا لاقلاً هر ماه جهت یادآوری از نظر بگذرانید.

۴. استعانت از حق تعالی

در این راه با دعا، توسل، نماز حاجت و ختومات مجرب از خداوند متعال یاری خواسته و با پیگیری آن به هدف خویش نائل شویم. برای این کار به کتاب شریف مفاتیح الجنان یا کتب ادعیه دیگری مراجعه نمائید. جهت تسریع در طلب و خواهش از او باید مکان ها و زمان های استجاب دعا و آداب و شرایط آن را مراعات نمائیم. (۱)

۵. پرداختن به دنیا به قدر لازم

هرگز دنیا و امور دنیوی هدف شما نباشد، زیرا دنیاپرستی مفسدی به بار می آورد که با آبرومندی منافات دارد، و پرواز به سوی آبرو را مختل می سازد.

همین الآن شروع کنید و با تزکیه علاقه و عشق مفرط و بیش از حد متعارف به دنیا را از وجود خویش ریشه کن نموده و آبروداری را جزء ذات و معنی خویش نمائید. «داستان لیلی و مجنون» زبانزد

ص: ۶۶

۱- ر. ک رجائی، محمدرضا، ویژگی های دعا، نشر؛ اقیانوس معرفت.

خاص و عام است. مجنون شیفته لیلی بود و شعرهای بسیار در شأن لیلی از زبان او سروده شده است؛ از جمله:

«يَقُولُونَ لَيْلَى سُوْدَةٌ حَبَشِيَّةٌ * وَ لَوْلَا سَوَادُ الْمِسْكِ مَا كَانَ عَلِيًّا»

می گویند که لیلی یک زن سیاه سوخته حبشی است، ولی (به نظر من) اگر مُشک، سیاه نبود، آن همه دارای مقام ارجمند نبود.

هارون الرشید وقتی که آن همه سر و صدا و مدح و ثنا را در مورد «لیلی» شنید، او را به حضور طلبید که ببیند اگر زیبا است برای خود نگه دارد. وقتی که لیلی را نزد هارون آوردند، دید یک زن سیاه سوخته و بیابانی است و زیبایی آن چنانی ندارد. دستور داد تا مجنون را نزدش آوردند، به مجنون گفت: فلان فلان شده این زن که یک زن بیابانی سیاه سوخته است، تو چرا آن همه درباره او سر و صدا به راه انداخته ای؟!

مجنون گفت: تو از چشم خود او را می بینی و چنین تصور می کنی، و دیده ها فرق دارد:

تو مو می بینی و من پیچش مو

تو ابرو من اشارت های ابرو

اگر بر دیده مجنون نشینی

به غیر از خوبی لیلی نبینی (۱)

در مورد دنیا هم همین طور است، و دیده ها نسبت به آن متفاوت است بعضی فریفته، عاشق و اسیر آن می گردند و بعضی هم نگاه و بینش متعارفی به آن دارند. اما اسارت و فریفتگی دنیا و امور آن

ص: ۶۷

می تواند سدها و موانعی در راه پرواز به سوی آبرو ایجاد کرده و ما را از آبرومندی باز دارد. پس باید علاقه خردمندانه و متعارفی به دنیا داشته باشیم و هرگز اسیر دنیا نگردیم.

۶. پرورش و شکوفایی استعدادها

در این راه استعدادها را شکوفا ساخته و پرورش دهیم. افراد مستعد سریع تر پرورش یافته و رشد می کنند ولی افرادی که استعداد کمتری دارند نیز با استفاده از تربیت صحیح و طبق روحیه ها به فراخور حال خویش رشد می نمایند. آنها از عادت نیز در این راه بهره برداری می کنند. «عادت موهبتی الهی است که نه تنها نباید از آن سوء استفاده گردد، بلکه باید از آن نهایت بهره برداری بشود. بنابراین اعضای خانواده را بدین وسیله با آداب نیکو و تربیت سودمند پرورش دهیم، و از عادات زیانبار و ناپسند باز داریم.»^(۱)

۷. پندها و اندرزها

اشاره

از پیران راه و بزرگ ترهای پر آبرو پند گرفته و در این راه از آنان یاری بخواهیم، گاهی یک پند و اندرز گره گشا از یک پیر خردمند می تواند عمری فرا راه آدمی بوده و به او سیر تکاملی در مسیر پرواز به سوی آبرو عطا کند.

ص: ۶۸

۱- . همین مؤلف، راز خوشبختی زن و شوهر، نشر: مرغ سلیمان، سال ۱۳۹۱، ص ۲۸۲.

جهانگیر خان قشقایی (۱۳۲۸م) از بزرگان ایل قشقایی به موسیقی شائق بود و برای تکمیل این فن به اصفهان آمد. او از مدرسه علمیه صدر خوشش آمده بود و همه روزه صبح و عصر به آنجا می رفت.

کنار در مدرسه، درویشی (از پیران خردمند) وی را می خواند و از حالش جويا می شود. درویش خیره خیره او را می نگرد و می گوید:

«گیرم که در این فن، فارابی شدی، باز مطربی بیش نخواهی بود. همین جا حجره ای بگیر و مشغول تحصیل باش.»
جهانگیر خان قشقایی می گوید: «این گونه بود که یک مرتبه از خواب غفلت بیدار شدم، من اگر چیزی یاد گرفتم از همت و نفس (و پند و اندرز) آن درویش بود.»^(۱)

آری!! او با آموختن پند و اندرز از پیر خردمند به عزت، آبرو و اعتبار والایی دست یافت و سرآمد عصر خود گردید؛ ما هم به سادگی از پندها و اندرزهایی که باعث عزت، اعتبار و آبرویمان می شود نگذریم و آنها را فراراه زندگی خویش قرار دهیم.

۸. جایزه و تنبیه

اگر در حال تمرین آبروداری هستید، می توانید بعد از هر عمل به سیمای آبروداران یا برطرف ساختن آسیب ها و آفت های آبرو به

ص: ۶۹

۱- . صداقت، سیدعلی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، جلد سوم، ص ۱۲۲.

خویش جایزه دهید و در صورت سرسری گرفتن هر اصل و نکته و عدم عمل آن خویش را یک تنبیه ساده و مختصر بنمائید. (مانند نوشیدن یک وعده چای) و با اراده ای سرسخت از همان موقع تصمیم به عمل به اصول آبرومندی بنمائید.

این عمل به طور ناخودآگاه به شما کمک می نماید تا بهتر بتوانید در این زمینه موفق باشید.

۹. دوری جستن از افراد آلوده

مواظب باشید افراد آلوده و بی آبرو با شما همدم نباشند. زیرا به طور مستقیم آثار زبانبار و نامطلوبی بر فکر و اندیشه شما می گذارند. همان طور که پیوند با افراد بی آبرو از میزان آبرومندی شما کاسته، پیوند با اشخاص پر آبرو بر میزان آبروداری شما می افزاید و پس از چندی می توانید آثار آن را در زندگی مشاهده کنید. امام صادق علیه السلام فرمود:

«پدرم از پدرش امام سجاد علیه السلام نقل کرد که فرمود: ای فرزندم! متوجه باش که با پنج شخص هم نشینی نکنی و با آنها گفتگو و رفاقت ننمایی، پرسیدم پدر جان آنها کیانند؟»

فرمود:

۱. دروغ گو، زیرا او مثل سرابی است که دور را نزدیک و نزدیک را در نظرت دور، جلوه می دهد.

۲. فاسق و گنه کار، چون او تو را به یک لقمه یا کمتر می فروشد.

ص: ۷۰

۱. بخیل، زیرا او مال خود را در سخت ترین نیازهایت از تو دریغ می دارد.

۲. احمق (کم عقل)، چون او می خواهد به تو سود رساند، ولی (بر اثر حماقت) به تو زیان می رساند.

۳. کسی که «قطع رحم» کرده است، چون من او را در سه مورد در قرآن ملعون یافتیم. (۱)

بنابراین افراد مذکور (در حدیث بالا) که دوری جستن از آنان دارای اهمیت بوده و هم نشینی با آن خطاست، به دلیل دارا بودن رضیلت های اخلاقی، کم آبرو یا حتی بی آبرو بوده و در نتیجه ضررهای آبرویی برای همدم و دوست خویش به همراه دارند.

۱۰. رایزنی و یاری استاد

برای برطرف نمودن نقاط ضعف در بُعد آبروداری با استاد مشاور، مشاوره نموده و از وی یاری شایان توجهی اتخاذ نمائید.

شاید با خود بگوئید مگر استاد مشاور در این زمینه نیز وجود دارد!!

ما می گوئیم آری!! مشاوران مذهبی و روحانیون آگاه و پرآبرو که در این زمینه به طور علمی و عملی سالیان طولانی به تحقیق پرداخته اند رایزنان و مشاوران خوبی برای برطرف نمودن نقاط ضعف شما هستند، حسن بن جهم گوید:

ص: ۷۱

۱- . محمدی اشتهاردی، محمد، داستان و دوستان، ص ۷۲۹، به نقل از کافی، ج ۲، حدیث ۷.

«روزی نزد امام رضا علیه السلام بودیم که از پدرش امام کاظم علیه السلام سخن به میان آمد. امام علیه السلام فرمود: با آن که عقلی چون عقل او نبود و عقلش برتر از همه بود، گاهی با خدمتکار سودانی خویش مشورت می کرد.

عرض شد: آیا شما (امام رضا علیه السلام) هم با چنین افرادی مشورت می کنید؟

فرمود: آری، چه بسا خداوند تبارک و تعالی، حق و آن چیزی را که ما می خواهیم بر زبان او جاری می سازد.» (۱)

بنابراین همگان در هر بُعدی از ابعاد زندگی به رایزنی و مشاوره نیاز دارند و باید در هر موقعیت و مکانی از اهل آن دریغ نوزند.

۱۱. سیره شناسی و آگاهی از زندگی معصومین علیهم السلام

برای این کار زندگی نامه های معصومین علیهم السلام و اندیشمندان و بزرگانی که از یاران و پیروان آنان بوده اند را مطالعه نموده و با شناخت کافی از آن، فرا راه زندگی مان قرار دهیم.

امیدواریم با عمل به سیره معصومین علیهم السلام که مظهر آبرو بوده اند و سیمای پر آبروی یاوران آنها به سعادت و نیک بختی رهنمون گردیم.

ص: ۷۲

۱- . صداقت، سیدعلی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، ص ۴۷۷-۴۷۶، به نقل از وسائل الشیعه ۸/۴۲۸.

۱۲. عدم منفی نگری

تلقین مثبت در صحنه زندگی گره گشاست و آبرومندی هم از آن مستثنی نیست. بنابراین از همین الآن شروع کنید. تلقین مثبت را به طرز صحیح به روش های گوناگون به کار بگیرید. برای این کار یک تلقین مثبت صحیح مانند «من آبرودار هستم» را ۲۵ مرتبه روی نوار ضبط صوت، ضبط نموده و صبح هنگام بیدار شدن از خواب و شب قبل از خواب به آن گوش فرا دهید. یا به روش دیگر: همیشه تصور کنید فرد پرا برویی هستید در عین حالی که اصول آن را مراعات می نمائید. هرگز فکر منفی در این رابطه به خود راه ندهید.

تلقین مثبت را از آن جهت یک راهکار و روش بیان کردیم که در عده ای از افراد به علل گوناگون همچون شکست، نابسامانی ها عدم اعتماد به نفس و ... در افکار و تلقینات منفی غرق شده اند و برای حل معماهای زندگی خویش به ویژه آبرومندی راهی نمی یابند.

۱۳. مراقبت و بررسی

هر شب نکاتی که در روز موجب بی آبرویی شده را در دفتر یادداشت کنیم و در روزهای بعد در سبب رفع آن اشکالات برآییم. هر ماه نکات قبل را بررسی نموده، و برای ماه بعدی آماده شویم و در پایان سال میزان پیشرفت خویش را سنجیده و با تصمیم و اراده بر میزان آن بیفزائیم.

یکی از مسائلی که در ارتباط با اصل خودسازی بسیار مهم است، اراده ای خلل ناپذیر و تصمیم گیری قاطع می باشد. بنابراین باید راه های تقویت اراده را یافته و هر روز در راه تقویت آن کوشش نموده و نیروی تصمیم گیری را از راه صحیح استحکام بخشیده و با پایداری و مقاومت در تمامی عمر به این امر مهم همت گمارید.

«بدان که لازم است از برای طالب پاکی نفس از اوصاف رذیله، و آرایش آن به صفات جمیله، اجتناب از چند چیز:

۱. اجتناب بدان و اشرار را لازم داند و دوری از همنشینی صاحبان اخلاق بد را واجب شمارد و ... و با نیکان و صاحبان اوصاف حسنه مجالست نماید و معاشرت ایشان را اختیار کند.

۲. همیشه مواظب اعمالی باشد که از آثار صفات حسنه است، و خواهی نخواهی نفس را بر افعالی و ابدارد که مقتضای صفتی است که طالب تحصیل آن، یا در صدد محافظت بقای آن است. مثل کسی که خواهد پرواز به سوی آبرو کند، باید پیوسته به سیمای آبرومندان و روش های آبروداری که موافق طریقه عقل است، عمل نماید.

۳. پیوسته مراقب احوال و متوجه اعمال و افعال خود باشد، و هر عملی که می خواهد کرده باشد، ابتدا در آن تأمل کند، تا خلاف مقتضای اصول آبرومندی از او سر نزنند.

احتراز کند از آنچه باعث تحریک قوه شهویه یا غضبیه می شود و چشم را محافظت نماید از دیدن آنچه غضب یا شهوت را به هیجان می آورد. و گوش را نگاه دارد از شنیدن آنها و دل را

۱. ضبط کند از تصوّر و تخیل آنها، و بیشتر سعی در محافظت دل نماید. (اسیر رضیلت ها نگردد و آبرو را بر هر چیزی مقدم بدارد).

۲. فریب نفس خود را نخورد، و اعمال و افعال خود را حمل بر صحت نکند و در طلب عیوب خود استقصا و سعی نماید، و به نظر دقیق در تجسس خفایای معایب خود برآید، و چون به چیزی از آنها برخورد، در ازاله آنها سعی کند.» (۱)

۱۴. نهراسیدن از شکست ها

«بچه تا زمین نخورد راه رفتن را نمی آموزد.»

آری!! در هر هدفی شکست وجود دارد. در این راه نیز هنگام شکست مأیوس، ناامید و دلسرد نشده و فقط از آن تجربه بیاموزید...

دیر نشده،

همین الان،

از نو شروع کنید ...

۱۵. یادداشت موفقیت ها

یادداشت موفقیت های آبروداری برای تداوم آن به ما اعتماد به نفس بخشیده و روحیه سازی نموده و کارآیی دارد. برای این کار دفترچه ۶۰ برگی را در نظر بگیرید و موفقیت های خویش را در زمینه آبروداری در قالب خاطرات فراموش نشدنی و جالب توجه

ص: ۷۵

۱- . نراقی، ملااحمد، معراج السعاده، نشر: قائم آل محمد، سال ۱۳۸۷، راه معالجه امراض نفسانی، ص ۴۴-۴۶، با تلخیص و تصرف.

یادداشت نمائید و هر ماه یا لااقل سه ماه یک بار مرور نمائید و بدانید در این زمینه نیز توانایی داشته و فرد آبرومندی هستید.

عوامل حفظ آبرو از دیدگاه نهج البلاغه

اشاره

عوامل حفظ آبرو از دیدگاه مولا امیرالمؤمنین علی علیه السلام بدین قرارند:

۱. استفاده از تجربه ها

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام در نامه ۵۳ بند ۷۳ خطاب به مالک اشتر درباره یکی از عوامل حفظ آبرو می فرماید: «کارگزاران دولتی را از میان مردمی با تجربه و با حیا، از خاندانی پاکیزه و با تقوی که در مسلمانی سابقه درخشانی دارند. انتخاب کن، زیرا اخلاق آنان گرامی تر و آبروی شان محفوظ تر، و طمع ورزی شان کمتر و آینده نگری آنان بیشتر است.»^(۱)

... با تجربه ... و آبروی شان محفوظ تر ...

۲. اصل اصالت خانوادگی

... ارتباط اصالت خانوادگی و آبرو در نامه بالا:

... از خاندانی پاکیزه ... و آبروی شان محفوظ تر ...

۳. اصل پرهیز از گناه

ارتباط تقوی و آبرو در نامه ۵۳ بند ۷۳

ص: ۷۶

۱- . نهج البلاغه، ترجمه: محمد دشتی، ص ۴۳۴-۴۳۵.

... و با تقوی ... و آبرویشان محفوظ تر ...

۴. اصل حیا

ارتباط حیا و آبرو در نامه ۵۳ بند ۷۳

... و با حیا ... و آبرویشان محفوظ تر ...

۵. اصل قناعت

در حدیث شماره ده (درخواست نکردن) (۱) که شامل عدم درخواست از مردم می شود می توانیم قناعت را نیز برداشت کنیم زیرا آدمی بر اثر قناعت احتیاج کمتری پیدا کرده و نیازی به درخواست و سؤال از مردم ندارد.

۶. بخشندگی

قال علی علیه السلام: «الْجُودُ حَارِسُ الْأَعْرَاضِ»

علی علیه السلام فرمود: بخشندگی، نگاه دارنده آبروست. (۲)

۷. تدبیر اقتصادی

مولا علی علیه السلام در خطبه ۲۲۵ تدبیر اقتصادی را در مشکلات اقتصادی بیان فرموده اند:

«اللَّهُمَّ صُنْ وَجْهِي بِالْيَسَارِ، وَلَا تَبْذُلْ جَاهِي بِالْإِقْتَارِ، فَمَا سَتَرِزِقَ طَالِبِي رِزْقِكَ، وَاسْتَعِطِفَ شَرَارَ خَلْقِكَ، وَأَبْتَلِي بِحَمْدِ مَنْ أَعْطَانِي، وَ»

ص: ۷۷

۱- . درخواست نکردن در صفحه ۷۸ بیان شده است.

۲- . همان منبع، ص ۴۸۱، حکمت ۲۱۱.

أَفْتَنَ بَدْمٌ مِّنْ مَّنْعَيْ، وَ أَنْتَ مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ كُلِّهِ وَلِيُّ الإِعْطَاءِ وَالْمَنْعِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

خدایا! آبرویم را با بی نیازی نگهدار، با تنگدستی شخصیت مرا لکه دار مفرما، که از روزی خواران تو روزی خواهیم، و از بدکاران عفو و بخشش طلبم! مرا در ستودن آن کس که به من عطای فرمود موفق فرما و در نکوهش آن کس که از من دریغ داشت آزمایش مفرما، در صورتی که در پشت پرده، اختیار هر بخشش و دریغی در دست تو است و تو بر همه چیز توانایی.» (۱)

۸. ترک پرگویی و بیهوده گویی

حضرت علی علیه السلام در نامه ۶۹ نهج البلاغه در قسمت چهارم می فرماید: «وَلَا تَجْعَلْ عِرْضَكَ غَرَضًا لِّبَالِ الْقَوْلِ
آبروی خود را آماج تیر گفتار دیگران قرار نده.» (۲)

۹. ترک جدل و نزاع

قال علی علیه السلام: «مَنْ ضَنَّ بِعِرْضِهِ فَلْيَدْعِ الْمِرَاءَ»

هر کس که از آبروی خود بیمناک است، از جدال پرهیزد.» (۳)

۱۰. درخواست نکردن

قال علی علیه السلام: «مَاءٌ وَجْهَكَ جَامِدٌ يُقَطِرُهُ السُّؤَالُ، فَاَنْظُرْهُ عِنْدَ مَنْ تُقَطِرُهُ»

ص: ۷۸

۱- همان منبع، ص ۳۲۸-۳۲۹.

۲- همان منبع، ص ۴۳۴-۴۳۵.

۳- همان منبع، ص ۵۱۱، حکمت ۳۶۲.

آبروی تو چون یخی جامد است که درخواست آن را قطره قطره آب می کند، پس بنگر که آن را نزد چه کسی فرو می ریزی؟» (۱)

۱۱. دعا نمودن

همان طور که بیان کردیم، مولا علی علیه السلام در خطبه ۲۲۵ تدبیر اقتصادی را در قالب دعا و یاری خواستن از خدا در مشکلات اقتصادی بیان فرموده اند بنابراین درخواست کمک و یاری از خداوند متعال در باب آبرومندی بسیار ارزشمند است؛ چرا که والاترین الگو مولا امیرالمؤمنین علیه السلام است، که باید به او اقتدا نمائیم.

راه های حفظ آبرو از دیدگاه امام حسن مجتبی علیه السلام

اشاره

ابتدا راه های حفظ آبرو از دیدگاه آن امام همام علیه السلام و سپس پرهیز از راه های دروغین حفظ آبرو را می خوانیم:

۱. راه های حفظ آبرو

اشاره

سخاوت و بخشش اموال یکی از راه های آن است:

الف) بخشش اموال فراوان

گاهی برای حفظ آبرو، ناچار باید با بخشش اموال فراوان، زبان انسان های تربیت نشده را بست تا با زبان، متعرض آبروی ما نگردند. یونس بن حبيب نقل می کند: شاعری به مجلس امام مجتبی علیه السلام راه یافت و آن حضرت را با اشعار خود ستود، و امام نیز ده هزار درهم به

ص: ۷۹

۱- همان منبع، ص ...، حکمت- به بخش دوم قسمت ۴، بی نیازی از مردم مراجعه نمائید.

آن شاعر بخشید. در این هنگام یکی از یاران لب به اعتراض گشود و گفت: ای پسر رسول خدا! ده هزار درهم به این شاعر بخشیدی؟! (۱)

امام حسن علیه السلام فرمود:

خَيْرَ الْمَالِ مَا وَقِيَ بِهِ الْعَرَضُ وَ اِكْتَسِبَ بِهِ حُسْنُ الْاِحْدُوْتِهٖ

بهترین مال آن است که با آن آبروی انسان حفظ شود و باعث جذب گفتار نیک مردم درباره انسان شود. (۲)

مردم داری و تأمین نیازمندی های آنان یکی دیگر راه های حفظ آبرو است:

(ب) تأمین نیازمندی ها

امام حسن علیه السلام نیازمندی های سفر فردی را تأمین کرد که یاران، کمک و تهیه توشه سفر برای آن فرد را صلاح نمی دانستند و به این کار اعتراض داشتند، زیرا آن فرد را مردی فاسد می دانستند:

امام حسن علیه السلام فرمود:

اَفَلَا اشْتَرِي عَرَضِي مِنْهُ بِزَادٍ وَ راحِلَةً؟

آیا نباید آبروی خودم را با تهیه هزینه سفر برای آن شخص حفظ کنم؟ (۳)

هدیه دادن به اعضای خانواده و مردم جامعه نیز یکی از راه های حفظ آبرو است:

ص: ۸۰

۱- . دشتی محمد، فرهنگ سخنان امام حسن علیه السلام، نشر: امیرالمؤمنین علیه السلام، سال ۱۳۸۹، ص ۳۲.

۲- . همان منبع.

۳- . همان منبع، ص ۳۳.

یاران امام مجتبی علیه السلام مشاهده کردند که آن حضرت به شاعری که انسان خوبی نبود، هدیه ای عطا کرد. یکی از یاران لب به اعتراض گشود که چرا به شاعر فاسدی که خدا را معصیت می کند و به بندگان خدا تهمت روا می دارد، کمک می کنی؟

امام حسن علیه السلام فرمود:

إِنَّ خَيْرَ مَا بَدَلْتَ مِنْ مَالِكَ مَا وَقَيْتَ بِهِ عَرْضَكَ، وَإِنَّ مِنْ ابْتِغَاءِ الْخَيْرِ إِتْقَاءَ الشَّرِّ (۱)

بهترین بخشش از مال تو آن است که آبروی تو را حفظ کند، زیرا یکی از راه های جذب خوبی ها، پرهیز کردن از بدی است. (۲)

۲. عامل دروغین حفظ آبرو

درست است که باید آبروی خود را با بخشش اموال حفظ کرد، اما نباید از انسان فاسد در حفظ آبرو کمک خواست. (۳)

إِذَا سَمِعْتَ أَحَدًا يَتَنَاوَلُ أَعْرَاضَ النَّاسِ، فَاجْتَهِدْ أَنْ لَا يُعْرِفَكَ، فَإِنَّ أَشَقَى الْأَعْرَاضِ بِهٍ مَعَارِفُهُ

هرگاه سخنی را شنیدی که آبروی مردم را می ریزد، تلاش کن تا چنین فاسدی تو را نستاید، زیرا بدترین آبرو، آن است که به وسیله این گونه از انسان های فاسد، برای انسان به دست آید. (۴)

ص: ۸۱

۱- همان منبع، ص ۳۲.

۲- همان منبع.

۳- همان منبع.

۴- همان منبع.

بخش ششم: عرض و آبرو از منظر قرآن

اشاره

ص: ۸۳

هدایت به سوی آبرو با آیات مختلفی از قرآن کریم درباره این موضوع بیان گردیده است و توضیح و بررسی موضوعات مطرح شده در آیات به دلیل عدم تکراری شدن به بخش های قبلی متناسب با هر موضوع ارجاع داده شده است؛ اکنون آیات و ترجمه آنها را با هم قرائت می کنیم:

الف) آبرو نزد خدا

(الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِئْتَهُمْ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا) (۱)

همانا که کافران را به جای مؤمنان، دوست خود انتخاب می کنند. آیا عزّت و آبرو نزد آنان می جویند؟ با اینکه همه، عزّت ها از آن خداست؟!

برای برداشتی مختصر در ارتباط با آیه فوق به بخش پنجم، روش های آبروداری مطلب هفتم؛ دوری جستن از افراد آلوده مراجعه فرمایید.

ص: ۸۴

ب) آبروی مستمندان و حفظ آن

(قَوْلَ مَعْرُوفٍ وَ مَغْفِرَةً خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ)

گفتار پسندیده (در برابر نیازمندان)، و عفو (و گذشت از خشونت های آنها)، از بخششی که آزاری به دنبال آن باشد، بهتر است و خداوند، بی نیاز و بردبار است. (۱)

در اصول آبرومندی درباره موضوع عفو در اصل مردم داری سخن به میان آمده است.

ج) آبروی مسلمان و ضرورت دقت در حفظ آن

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ) (۲)

ای کسانی که ایمان آورده اید! از بسیاری از گمان ها پرهیزید، چرا که بعضی از گمان ها گناه است و هرگز (در کار دیگران) تجسس نکنید. و هیچ یک از شما دیگری را غیبت نکند، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟! (به یقین) همه شما از این امر کراهت دارید تقوای الهی پیشه کنید که خداوند توبه پذیر و مهربان است!

ص: ۸۵

۱- .سوره بقره، آیه ۲۶۳.

۲- .سوره حجرات، آیه ۱۲.

به شماره ۱۵ عدم بدگمانی در بخش دوم اصول آبروداری مراجعه نمائید.

(د) عزت و آبرو نزد خداوند (الگوی عظیم الشان و بلند مرتبه)

(يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّ أَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا)

ای کسانی که ایمان آورده اید! همانند کسانی نباشید که موسی را آزار دادند و خداوند او را از آنچه در حق او می گفتند مبرا ساخت و او نزد خداوند، آبرومند (و گرانقدر) بود! (۱)

حضرت موسی علیه السلام والاترین الگو و مظهر آبرومندی به شمار می رود که نزد خداوند متعال و مؤمنان وجیه و پُر آبرو بوده است.

(ه) نقش ترس از خدا و آبرو در حفظ از گناه

خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید:

«ای کسانی که ایمان آورده اید! هنگامی که مرگ یکی از شما فرا رسد، در موقع وصیت باید از میان شما، دو نفر عادل را به شهادت بطلبید یا اگر مسافرت کردید، و مصیبت مرگ شما فرا رسید، (و در آنجا مسلمانی نیافتید.) دو نفر از غیر خودتان را به گواهی بطلبید، و اگر به هنگام ادای شهادت، در صدق آنها شک کردید، آنها را بعد از

ص: ۸۶

نماز نگاه می دارید تا سوگند یاد کنند که: ما حاضر نیستیم حق را به چیزی بفروشیم، هر چند در مورد خویشاوندان ما باشد! و شهادت الهی را کتمان نمی کنیم که از گناهکاران خواهیم بود! و اگر اطلاعی حاصل شود که آن دو، مرتکب گناهی شده اند (و حق را کتمان کرده اند)، دو نفر از کسانی که نسبت به میت، اولی هستند، به جای آنها قرار می گیرند و به خدا سوگند یاد می کنند که: گواهی ما، از گواهی آن دو، به حق نزدیک تر است! و ما تجاوز نکرده ایم که اگر چنین کرده باشیم از ظالمان خواهیم بود! این کار نزدیک تر است به اینکه گواهی به حق دهند، (و از خدا بترسند)، و یا (از مردم) بترسند (دروغ شان فاش گردد)، و سوگندهایی جای سوگندهای آنها را بگیرد. از (مخالفت)، خدا بپرهیزید و گوش فرا دهید! و خداوند، جمعیت فاسقان را هدایت نمی کند. (از) روزی (بترسید) که خداوند، پیامبران را جمع می کند، و به آنها می گوید: (در برابر دعوت شما)، چه پاسخی به شما داده شد؟، می گویند: ما چیزی نمی دانیم تو خود، از همه اسرار نهان آگاهی.» (۱)

به بخش دوم (اصول آبروداری) شماره ۹ خدا محوری و تقوا مراجعه فرمائید.

(ی) نقش و اهمیت آبرو در قضیه حضرت لوط

و ما به لوط این موضوع را وحی فرستادیم که صبحگاهان همه آنها ریشه کن خواهند شد (از سوی دیگر، اهل شهر از ورود میهمانان

ص: ۸۷

باخبر شدند، و به طرف خانه لوط) آمدند در حالی که شادمان بودند (لوط). گفت:

«این‌ها میهمانان منند آبروی مرا نریزید! و از خدا بترسید، و مرا شرمنده نسازید!» گفتند: «مگر ما تو را از جهانیان نهی نکردیم (و نگفتیم کسی را به میهمانی نپذیر؟!))» گفت: «دختران من حاضرند، اگر می‌خواهید کار صحیحی انجام دهید (با آنها ازدواج کنید و از گناه و آلودگی بپرهیزید!)» به جان تو سوگند، این‌ها در مستی خود سرگردانند (و عقل و شعور خود را از دست داده‌اند! سرانجام، هنگام طلوع آفتاب، صیحه (مرگبار، به صورت صاعقه یا زمین لرزه) آنها را فرا گرفت! سپس (شهر و آبادی آنها را زیر و رو کردیم) بالای آن را پایین قرار دادیم و بارانی از سنگ بر آنها فرو ریختیم! در این (سرگذشت عبرت‌انگیز)، نشانه‌هایی است برای هوشیاران! و ویرانه‌های سرزمین آنها، بر سر راه (کاروان‌ها) همواره ثابت و برقرار است در این، نشانه‌ای است برای مؤمنان). (۱)

سرانجام عذاب خداوند بزرگ بر گناهکاران و بی‌آبروها نازل گردید، زیرا سرانجام و عاقبت نافرمانی از خداوند بزرگ و پیامبر او و عدم آبرو عذاب الهی است.

ص: ۸۸

بخش هفتم: عرق و اعتبار از دیدگاه مشاهیر، اندیشمندان و شعرا

اشاره

ص: ۸۹

الف) آبرو با هزار پیروزی به دست می آید.

«اعتبار (و آبرو) با هزار پیروزی به دست می آید و با اولین شکست از دست می رود.»

با توجه به سخن «روسو» در عین حال نباید از شکست ترسی به خود راه دهیم، بلکه باید از آن تجربه کسب نموده و در مراحل بعدی آن را به کار گیریم.

«اعتبار (و آبرو) مثل شهرت است. سخت و دیر به دست می آید و آسان و زود از دست می رود.»

«بودا»

با توجه به سخنان بالا، باید در هر شرایطی از آبرو و حیثیت خویش حراست و نگهداری نمایم.

ب) اعتبار به کردار است نه به گفتار

«اعتبار به سه چیز است: قول، عمل و وجدان»

طبق سخن اسپینوزا: به قول خویش وفادار باشیم و به اصول آبرو و اعتبار جامه عمل بپوشانیم و عملی که برخلاف ندای درونی (وجدان) باشد، انجام ندهیم.

«اعتبار (و آبرو) به عمل است نه به حرف همان طور که مشک خود باید ببوید نه آن که عطار بگوید و تبلیغ کند.»

اقبال لاهوری معتقد است که: با عمل به روش های آبروداری و اعتبار حقیقی به سرانجام سعادت و نیکبختی می رسیم ولی از سخنانی که به آن عمل نمی شود، کاری ساخته نیست.

«اعتبار (و آبروی) تو به دست خود تو است. همان طور که بی اعتباری تو...»

«اگوست رودن»

بنابراین در می یابیم که هر چه زحمت بکشیم و کار بکنیم به نتیجه اش خواهیم رسید، و اعتبار حقیقی و آبرو نیز از این قاعده مستثنی نیست.

ج) اعتبار قلبی خیانت است

«اعتبار (و آبرو) باید به طور حقیقی به دست آید، اعتبار قلبی خیانت است.»

طبق اعتقاد برلیوز: در تشریح اعتبار حقیقی در می یابیم که: با شناخت و کاربرد اصول آبرو و اعتبار حقیقی به ترقی و تکامل برسیم. چرا که اعتبار قلبی که با نیرنگ به دست آید سرانجام نابود شدنی است.

«اعتبار نه فروختنی است و نه اعطا کردنی بلکه به دست آوردنی است.»

«ماژلان»

(در جملات مشابه آن شرح داده شد.)

ص: ۹۱

د) دنیا شایسته اعتبار نیست

«تنها چیزی که نه شایسته اعتبار است و نه اعتماد و نه اعتقاد، دنیا است.»

آری! شوپنهاور چه خوب گفته است که: دنیا بی اعتبار است چرا که از فردای خود کسی خبر ندارد، بنابراین دل به آن نبندیم و به آن اعتماد نکنیم و دل از عشق، علاقه و اعتقاد به آن تهی نمائیم.

۲. شعرا

الف) آبی است آبرو

آبی است آبرو که نیاید به جوی باز

از تشنگی بمیر و مریز آبروی خویش

ب) آبرو و طمع

دست طمع چو پیش کسان می کنی دراز

پل بسته ای که بگذری از آبروی خویش

ج) آبروی مردم

در عرض درد ریختن آبرو خطاست

گیرم ز ابر دست طبیبان دوا چکد

(و) پرهیز و بازگشت از گناه

آبرو می رود ای ابر خطاپوش بیار
که به دیوان عمل نامه سیاه آمده ایم

(ی) شیوه مردم داری

بی سبب هرگز نمی گردد کسی یار کسی
یار بسیارست تا گرمست بازار کسی
تا توانی سایه دیوار خود را بیش کن
تا نگردی سایه جوی پای دیوار کسی
بر مشام خلق گل شو در گلستان جهان
ور ندانی گشت گل، باری مشو خار کسی
پرتو خورشید یکسانست بر گیتی مباش
بهر نفع دیگر، در فکر آزار کسی
مردمی را باری از دوش رفیقان باز گیر
ور نمی گیری نباید بود سربار کسی
آنچه من کردم طلب از دوست بهر خیر اوست
ورنه «پرتو» نیست در معنی طلبکار کسی (۱)

آری!! عدم آزار رسانیدن و مرّوت و مدارا با مردم؛ از مردم داری و یکی از اصول آبروداری است.

ص: ۹۳

- قرآن کریم

- نهج البلاغه، ترجمه محمددشتی، نشر مشهور، چاپ شانزدهم.

- نهج البلاغه، ترجمه شریعتی و پیمانی، نشر: خاتم الانبیاء، سال ۱۳۸۵.

۱. آیه الله العظمی مامقانی غروی، عبدالله، سراج الشیعه فی آداب الشریعه، نشر: شاکر، سال ۱۳۸۹.

۲. آیه الله جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاء، نشر: اسراء، سال ۱۳۹۱.

۳. احسانی کناری، قاسم، چراغ راه زندگی، نشر: علمی، چاپ چهارم.

۴. بار فروش، عبدالرضا، آسیب شناسی عرفان، نشر: راه نیکان، سال ۱۳۸۵.

۵. پائولو کوئیلو، عارفانه ها، نشر: شوکا، چاپ اول.

۶. تمیمی آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالحکم، ترجمه: لطیف و سعید راشدی، نشر: پیام علمدار، سال ۱۳۹۰.

۷. حرّانی رحمه الله، ابو محمد، تحف العقول، مترجم: صادق حسن زاده، نشر: آل علی، سال ۱۳۸۶.

۸. حرّ عاملی، محمد بن حسن، العشرة و سائل الشیعه، مترجم: محمد علی مقدس، نشر: مبارک، سال ۱۳۸۷.

۹. دشتی رحمه الله، محمد، فرهنگ سخنان امام حسن مجتبی علیه السلام، نشر: امیرالمؤمنین علیه السلام، سال ۱۳۸۹.

۱۰. ذوالفقاری، غلامحسین، رهنمون، نشر: اوسان، سال ۱۳۸۵.

۱۱. رجائی، محمدرضا، راز خوشبختی زن و شوهر، نشر: مرغ سلیمان، سال ۱۳۹۱.

۱۲. رجائی، محمدرضا، ویژگی های دعا، نشر: اقیانوس معرفت، سال ۱۳۸۶.

۱۳. رحمتی، محمد، گنجینه معارف، جلد اول، نشر: صبح پیروزی، سال ۱۳۹۱.
۱۴. رهبر، محمدتقی، اخلاق و آداب در حج و زیارت، نشر مشعر، سال ۱۳۹۰.
۱۵. سمیعی، رضا، جام اندیشه، نشر: صالحان، چاپ اول.
۱۶. شاملویی، حبیب الله، بزرگان چه گفته اند؟ نشر: امید فردا، سال ۱۳۸۳.
۱۷. شیخ کلینی رحمه الله، اصول کافی، جلد پنجم، نشر: اسوه، سال ۱۳۸۶.
۱۸. صداقت، سیدعلی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، جلد دوم و سوم، نشر: تهذیب، سال ۱۳۸۵.
۱۹. طاهری، حبیب اله، سیری در مسائل خانواده، نشر: بین الملل، چاپ دوم.
۲۰. طبرسی، رضی الدین، مکارم الاخلاق، نشر: صبح پیروزی، سال ۱۳۸۹.
۲۱. کتابچی، محسن، کشکول جاویدان، نشر: الف، سال ۱۳۸۲.
۲۲. محدثی، جواد، اخلاق معاشرت، نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۹۲.
۲۳. محدثی، جواد، اخلاق نبوی، نشر: مشعر، سال ۱۳۸۸.
۲۴. محمدی اشتهاردی، محمد، داستان دوستان، نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۸۷.
۲۵. محمدی ری شهری، محمد، منتخب میزان الحکمه، نشر: دارالحدیث، سال ۱۳۸۵.
۲۶. محمدی ری شهری، محمد میزان الحکمه، نشر: دارالحدیث، سال ۱۳۸۴.
۲۷. نراقی، ملااحمد، معراج السعاده، نشر: قائم آل محمد، سال ۱۳۸۷.

کتاب های منتشر شده همین مؤلف

۱. راه های رسیدن به موفقیت و خوشبختی جلد اول و دوم، کتاب برگزیده در همایش کتاب در سال ۱۳۸۹.
۲. راز خوشبختی زن و شوهر، کتاب برگزیده در سال ۱۳۹۲ در همایش کتاب با دریافت لوح سپاس و جایزه ویژه.
۳. شناخت امام زمان (عج)، معرفی شده در شبکه هفت سیما(شبکه آموزش) در برنامه صبحی دیگر.
۴. ویژگی های دعا، با دریافت لوح سپاس از شرکت در همایش اهل قلم.
۵. فرهنگ الفبایی غدیر(فرهنگ غدیریه).

کتاب هایی از همین مؤلف که به زودی منتشر می شوند

۱. راه های رسیدن به موفقیت و خوشبختی (جلد سوم)
۲. آزادی.
۳. سخنان بزرگان با ویژگی های جدید.
۴. فرهنگ الفبایی امام هادی علیه السلام
۵. کشکول رجائی

راز خوشبختی دختران و پسران

ص: ۹۶

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

